

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 477 del 15/5 al 28/5 de 2019 2,5 €

Fugir per estimar i ser

Davant la criminalització que pateixen, moltes persones LGBTI del Marroc demanen protecció internacional a l'Estat espanyol i s'enfronten a un sistema d'asil ple d'obstacles

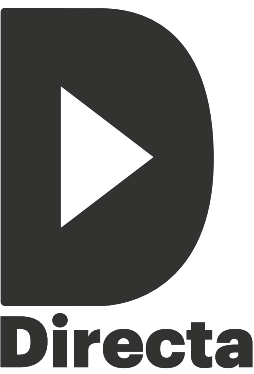
pàg. 4-11

/ SÒNIA CALVÓ

SUPLEMENT CINEBAIX

Programació del Festival de Cinema Africà de Sant Feliu de Llobregat i cinc reportatges sobre la realitat africana

periodisme cooperatiu per la transformació social

EDITA
La Directa SCCL
C. Riego, 37, baixos esquerra
08014 Barcelona
Tel: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat
DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no sexista i no androcèntric. La Directa no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

QUI SOM?

- A fons**
Grup d'investigació
- Miralls**
Gemma Garcia
- Cruïlla**
Laia Mas i Guille Larios
- Impressions**
Laia Alsina, Ekaitz Garate i Xavier Puig
- Roda el món**
Oriol Andrés, Roger Suso i Joan Mas
- Expressions**
Misaël Alerm i Carla Mallol
- La indirecta**
Àlex Romaguera i Mariana Cantero
- Fotografia**
Víctor Serri
- Il·lustració**
Ricardo Hermida i Lluís Ràfols
- Correcció**
Èlia Olivan
- Edició**
Jesús Rodríguez
- Disseny gràfic i compaginació**
Pau Fabregat
- Projecte gràfic**
Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat
- Coordinació web**
Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia i Maties Lorente
- Coordinació País Valencià**
Ester Fayos
- Audiovisuals**
Sònia Calvó i Estel·la Marcos
- Administració i subscripcions**
Ester Mora
- Difusió**
Estel·la Marcos
- Publicitat i distribució**
Paula Rodríguez
- Gestió web**
Talaïos Koop.

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL·LABORADORS:
Gironès, la Selva, Pla de l'Estany i Baix Empordà ('L'Ariet'); Alt Empordà ('La Fissura'); Osona ('El Setembre'); Maresme; Baix Llobregat ('La Riuada' i 'Infobaix'); Alt Penedès, Baix Penedès, Anoia i Garraf ('Xarxa Penedès'); Vallès Oriental; Vallès Occidental; Barcelonès ('La Intervia'); El Camp; Terres de Ponent; Castelló; València; Mallorca ('Aguait'); Eivissa; Menorca; Perpinyà i Terres de l'Ebre, El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahötsa, Soberania Alimentaria

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció Barcelona redaccio@directa.cat
Redacció València paisvalencia@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Publicitat publicitat@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

PORTADA: SÒNIA CALVÓ

La Directa enguany ha rebut dues subvencions de la Generalitat de Catalunya, que representen un 5% del seu pressupost. Per això hem de posar el seu logotip.

SUMARI

A FONS

4-11

Fugir per ser i estimar
A través de testimonis entrevistats per Víctor Yustres, Sònia Calvó i Victòria Oliveres al Marroc, Ceuta i Barcelona, aquest reportatge explica les vulneracions de drets humans i la repressió que pateix la comunitat LGBTI marroquina. També aprofundeixen sobre les mancances de l'asil a l'Estat espanyol per raons d'orientació sexual.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Virginie Despentès
A finals dels anys 90 del segle XX, l'escriptora i assagista va debutar amb *Fóllame*, que li va valdre una allau de crítiques per la seva duresa. Anys després, resseguim la seva trajectòria. Preguntes de Carla Mallol i fotografies de Freddy Davies.

IMPRESSIONS

16-18

Cristianisme i esquerres
Albert Riba i Elisa Martínez Tobed debaten sobre si són compatibles. Il·lustracions de Raúl Vélez.

La necessitat de fer memòria
Article de David González Vázquez i il·lustració d'Esther Aguilà.

CRUÏLLA

19-21

Fer ciutat des de fora del despatx
Davant l'urbanisme convencional, majoritàriament masculí i sovint mogut per interessos que no són els de les futures persones usuàries, es plantegen noves formes de planificar la ciutat, tant a la teoria com a la pràctica. Un reportatge d'Adrián Crespo.

RODA EL MÓN

22-26

Estigmatització a Nova York
Reportatge de Diana Gener sobre les massives batudes contra joves.

Invisibilitat de la pobresa a París
Reportatge de Marc Becat Busquets sobre el nombre creixent de sensesostre a la capital francesa.

Una epidemia d'extrema dreta
L'anàlisi internacional d'Andreu Jerez.

EXPRESSIONS

27-31

Creadores, sanadores i mèdiums
Una exposició ens descobreix la creació domèstica "per reparar les ànimes" a través de l'espiritisme emancipador de disset dones d'arreu del món. Un reportatge de Sagar Malé.

Sobre un home que es va construir un castell
El relat d'Anna Vilamú. Amb il·lustració de Manuel Clavero.

INDIRECTA

32

Entrevista a Moisés Borges
Àlex Romaguera conversa amb l'activista contra les hidroelèctriques al Brasil, la primera potència mundial en reserva d'aigua i la cinquena en petroli. Els recursos passen a mans del capital internacional i l'oligarquia local a costa de l'empobriment. Foto de Víctor Serri.

Més que mil paraules

LUCAS GUERRA | València diu prou a l'especulació. Sota el tema "València no està en venda. Protegim el territori, defenseu l'habitatge", l'11 de maig unes 8.000 persones van recórrer els carrers de la ciutat per denunciar "els abusius preus de lloguer", "el negoci que les indústries immobiliària i turística fan amb l'habitatge" i "els plans de destrucció del territori".

Comunitat Directacoop

Mostrant l'explotació Nord-Sud amb les beques Devreporter

Anna Celma | @acelmamelerero

enguany dos equips de la DIRECTA hem rebut finançament europeu a través de les beques Devreporter de Lafede.cat per elaborar reportatges en col·laboració amb organitzacions no governamentals. Els mesos de maig i juny s'estrenaran dos documentals que aborden les relacions entre Nord i Sud globals, parlant sobre migracions, gènere, fronteres neoliberals i capitalisme extractivista. El primer -en aquest número- se centra al Marroc i el segon a Colòmbia.

Com veieu, aquí sota hi ha una amanda de logos. Hem debatut molt al voltant d'emprar fons europeus per pagar uns viatges d'investigació que, d'altra forma, no podríem haver assolit. Publicar articles que denuncien les polítiques d'asil racistes de la UE en blanqueja la imatge? Els renta la cara si bequen un documental que assenyalava la responsabilitat d'empreses espanyoles en els conflictes mediambientals i migratoris feminitzats? Només podem valorar-ho amb les vostres opinions, vosaltres feu possible la DIRECTA.

Aquesta publicació es va produir amb la contribució financera de la Unió Europea. El contingut d'aquest document és responsabilitat exclusiva de la Directa i no reflecteix necessàriament la posició de la Unió Europea.

L'espina

/ SÒNIA CALVÓ

A Rabat, dos equips de futbol femení es preparen per al partit. La Celia escalfa amb les seves companyes en una meitat del camp. Porta el cabell molt tibet, recollit en un monyo, i té actitud seriosa i concentrada perquè sap que aquell partit és decisiu. Té 23 anys i és del sud del Marroc, d'un minúscul poble amazic. Abans de començar, s'apropa a la banda del camp on hi ha la Lilia, de 31 anys. Ella és professora, de Tetuan, però viu a Rabat des de fa anys. La Lilia vol fer-li un petó per animar-la, però es conté i acaba fent-li una abraçada llarga, de les que van més enllà de la pell. Vol marxar del Marroc amb ella i anar a viure a Amsterdam, però encara no li ha dit.

La Celia i la Lilia són parella des de fa un any, però ho mantenen en secret per por. Per aquesta mateixa raó, elles i la majoria de testimonis del reportatge fan servir noms ficticis. El Marroc és un dels 70 països al món que criminalitza l'homosexualitat: l'article 489 del codi penal marroquí, herència de la jurisdicció colonial francesa, castiga les relacions sexuals entre persones del mateix sexe amb penes d'entre sis mesos i tres anys de presó i multes de fins a 1.200 dirhams (més de 100 euros). També les persones trans pateixen violències i exclusió social.

La persecució de la comunitat LGBTI al Marroc s'emmarca en un context polític de repressió i vulneració sistemàtica dels drets humans. "Tot i que hi ha eleccions i diferents partits, el Marroc és un règim autocràtic, una dictadura amb una concentració de poders en la monarquia i unes poques elits", afirma Laura Feliu, professora de Relacions

Internacionals de la Universitat Autònoma de Barcelona i experta en el món àrab. La criminalització del col·lectiu LGBTI, segons Feliu, forma part d'un engranatge de control social del règim per castigar conductes que es consideren contràries al sistema. "Per mostrar el seu poder, el règim marroquí necessita exercir control: control patriarcal, de la joventut, de la família, de la societat... És important aquesta repressió per al manteniment de l'*statu quo*", afegeix la investigadora.

El pes de la família

"Els meus pares van descobrir que era homosexual perquè van veure una entrevista en vídeo que va publicar un diari a les xarxes quan vaig col·laborar en una campanya pels drets LGBTI", explica en Youba, un jove de 22 anys resident a Rabat però originari d'Agadir, la capital de la regió de Souss-Massa, al sud-oest del país. "Tot i que vaig parlar a cara coberta, es podia reconèixer la meua veu i la meua roba. Durant mesos, vaig patir maltractaments psicològics per part de la meua família: em tractaven com una despulla i no em volien ajudar econòmicament, tot i dependre d'ells per sobreviure", explica.

Al Mohammed, un noi de 24 anys procedent del nord del Marroc, la seva germana li va trobar al mòbil converses i vídeos amb altres nois i li va dir que no deixaria més els seus fills amb un *zamel* ('marieta') com ell. El va estar vigilant durant mesos i li va oferir diners perquè anés al llit amb una noia. "Per sort no li va dir a la meua mare, perquè no ho hauria suportat; m'hauria fet fora de casa", afirma. L'escolta amb atenció la seva

RESISTÈNCIA O ASIL, LA LLUITA LGBTI AL MARROC

La comunitat gai, lesbiana i trans marroquina s'enfronta a vulneracions de drets i violències múltiples provinents de la llei, la família, la policia o els mitjans de comunicació. Algunes resisteixen des de la clandestinitat i d'altres només veuen l'asil com a sortida

Víctor Yustres | @victoryus3
Sònia Calvó | @scalvocarrio
Victòria Oliveres | @VictriaVic

L'article 489 del codi penal marroquí castiga amb presó les relacions sexuals entre persones del mateix sexe

En el cas de les persones trans, la situació és més dura, sobretot si no s'ajusten als patrons binaris d'home-dona

parella, l'Aaron, un jove de 22 anys originari de Meknès, una ciutat imperial ubicada a 130 quilòmetres de Rabat. Ell sí que explica més obertament als seus amics que és homosexual, però tampoc ho vol dir als seus pares.

La família té un pes important al Marroc i, segons afirmen els testimonis entrevistats, pot esdevenir corretja de transmissió de la LGBTI-fòbia. "La pressió per adequar-se a la norma i la vigilància de l'Estat fan que les famílies hagin de demostrar que estan en concordança amb els valors assignats per la societat per por a ser assenyalades", afirma Laura Feliu.

El paper de la policia i els 'mass media'

La nit del 31 de desembre de 2018, el Chafiq, de 33 anys, va ser aturat per la policia quan havia patit un lleu accident de trànsit mentre viatjava en cotxe. Quan els agents van veure que anava vestit i maquillat de dona, van forçar-lo a sortir violentament del vehicle i el van humiliar davant d'una multitud. A més, van fer fotos del seu document d'identitat i l'endemà corria tota la seva informació per les xarxes socials.

Aquest és un exemple recent de la violència policial exercida contra persones de sexualitats i identitats de gènere no normatives al Marroc. "La policia marroquina humilia i pega a la gent", afirma la Lilia, que coneix diversos casos de violència física i fins i tot sexual per part de policies i confessa haver patit durant mesos un seguiment policial per haver assistit a actes pels drets LGBTI.

Els mitjans de comunicació també parlen de fets relacionats amb persones homosexuals o trans d'una

manera sensacionalista. "Acostumem a veure titulars com 'La tragèdia de...' o 'Enganxen un homosexual a...'. Sempre amb connotacions negatives", afirma en Mohammed. "Es tracta com un escàndol i per avergonyir la víctima; en poques ocasions s'amplia el focus per parlar de drets", afegeix.

En alguns mitjans es dona veu també a suposades persones expertes que parlen fent servir prejudicis i falses visions científiques. "Vaig veure un debat a la televisió nacional en què una psicoanalista parlava sobre el fet trans com si fos una malaltia i s'adreçava a una dona trans com si fos un noi, dient-li que estava malalta i que la gent com ella no mereixia viure", recorda la Lilia. "Això pot fer que la societat es posi en contra de les persones LGBTI si sent arguments d'una suposada experta; és molt perillós", alerta.

Estigma i exclusió social

L'estigma s'accentua sobre els homes gais amb més ploma, ja que són més visibles. "La societat marroquina, com la majoria de societats, és molt patriarcal. Per això, quan els homes no demostren la seva virilitat i són considerats efeminats, la violència i l'exclusió social que pateixen és encara més forta i la viuen a la família, a l'escola i a l'espai públic", afirma la sociòloga marroquina Safae El Hadri.

En el cas de les persones trans, la situació és més dura, sobretot si no s'ajusten als patrons binaris d'home-dona. "Tinc amigues trans que prenen pastilles de testosterona o anticonceptius per harmonar-se, ja que no tenen suport mèdic", explica la Lilia. "Tampoc reben cap ajuda psicològica »

» o familiar, i tenen dificultats per trobar feina, per la qual cosa moltes acaben dedicant-se a la prostitució per sobreviure. M'agradaria tenir el seu coratge i la seva fortalesa", afegeix.

Doble vida i espais de seguretat

La Lina té 45 anys, és del nord del Marroc i és lesbiana. Té una vida professional exitosa com a dirigent d'una empresa de construcció i un estatus social elevat, però les seves relacions personals les manté en l'àmbit privat. "En aquest país, les persones homosexuals tenim una doble vida: una pública i una altra portes endins. Ens amaguem a casa per poder expressar-nos lliurement", explica.

Davant de l'hostilitat a l'espai públic, la comunitat LGBTI busca espais de seguretat per relacionar-se

Aswat i Akaliyat són els principals col·lectius que denuncien els atacs LGBTI-fòbics al Marroc

"Les meves amigues i jo, com a dones, si volem organitzar una festa o tenir un moment d'oci, no sortim als bars ni al carrer, perquè se'ns jutjaria. Hem tingut la necessitat de crear espais de seguretat", detalla.

Aquesta actitud diferenciada a l'espai públic i al privat també marca la relació d'en Mohammed i l'Aaron. "Fora de casa mai ens agafem de la mà ni ens mostrem afecte", afirma l'Aaron, "de fet, si noto que algú ens mira sospitosament començo a dir 'col·lega' o 'tio' per aclarir que tenim una relació només d'amics".

Davant de l'hostilitat a l'espai públic, la comunitat LGBTI busca espais de seguretat per relacionar-se. A més de les cases, també alguns bars, cafeteries, carrers o *hammams* (banys públics) es converteixen, de manera discreta, en llocs de trobada, relació i festeig. També les apps de cites i les xarxes socials s'han convertit en una via per conèixer gent, tot i que "s'ha d'anar amb compte, perquè hi ha persones que es fan passar per altres per robar fotos o vídeos i després fer xantatge", diu en Mohammed.

Resistir en la clandestinitat

Davant de la repressió, hi ha qui resisteix i s'organitza per denunciar l'homofòbia i la transfòbia. A partir del moviment del 20 de febrer (impulsor de la Primavera Àrab marroquina de 2011), han aflorat diversos col·lectius (no legals) i associa-

OUSSAMA BOROUJA | ACTIVISTA D'AKALIYAT, ASSOCIACIÓ LGBTI MARROQUINA

"Si ets activista LGBTI al Marroc et vigilen i et molesten com a criminal"

Akaliyat ('Minories') és la primera associació marroquina pels drets de les minories sexuals que va demanar ser legalitzada l'any 2017. La resposta de les autoritats va ser clara: no van voler ni acceptar el dossier per iniciar el tràmit administratiu. Entrevistem el seu president, Oussama Borouja, a Rabat. Ens explica com es viu l'activisme LGBTI al Marroc, que es mou en la clandestinitat però guanya cada vegada més visibilitat i aliances.

cions (legalitzades per l'Estat) que defensen els drets humans i les llibertats. Aswat i Akaliyat són els principals col·lectius que denuncien les agressions contra la comunitat LGBTI al país, ofereixen suport legal, psicològic o mèdic i fan campanyes de sensibilització, majoritàriament de manera clandestina per evitar represàlies. "Fem campanyes a través de les xarxes socials, seguim els casos d'agressions o detencions i ens posem en contacte amb la xarxa d'advocats, metges o psicòlegs que ens poden ajudar", explica Oussama Borouja, president d'Akaliyat.

També existeixen associacions legalitzades com MALI, un moviment universal, laic i feminista que

defensa especialment els drets de les dones i de la comunitat LGBTI. "Cal mobilitzar-se i teixir aliances amb el col·lectiu LGBTI, només així avançarem també amb la resta de drets", afirma Sara Aouni, membre de MALI. "Per això, nosaltres també sortim el 17 de maig, Dia Mundial contra l'Homofòbia i la Transfòbia, a manifestar-nos davant del Ministeri de Justícia i del Ministeri de Sanitat per demanar a l'Estat que aboleixi l'article 489 i deixi de considerar l'homosexualitat com una malaltia", afegeix. Activistes LGBTI i pels drets humans s'enfronten sovint a seguiments policials i assetjament per part del poder. "La policia secreta es va presentar a casa de la meua família quan vam voler legalitzar Akaliyat",

MARROQUINA

Marroc, les autoritats constantment

/ SÒNIA CALVÓ

Què és Akaliyat?

Akaliyat va néixer com una revista de la comunitat LGBTI. Però ens vam adonar que havíem de fer alguna cosa més, ja que hi ha detencions i agressions contínues i pocs mitjans de comunicació en parlen. Per això vam crear un col·lectiu i vam començar fent campanyes de defensa dels drets humans, tant per xarxes socials com amb octavetes pel carrer, que criden a la pau i la convivència.

Quines accions duen a terme?

A més de les campanyes de sensibilització i incidència, posem l'accent en la formació. És important comptar amb professionals que es relacionin amb persones LGBTI i coneguin les seves reivindicacions. Hem creat, d'una banda, un grup d'advocats, i, de l'altra, un grup de metges. En el cas dels advocats, tenim una xarxa d'aliats que s'encarreguen de defensar i recórrer els casos de les persones detingudes. En el cas dels metges, hem aconseguit crear un observatori de metges aliats de la comunitat LGBTI.

A què es dedica aquest observatori?

Els metges que hi participen -que es troben majoritàriament en serveis d'urgències dels hospitals de Casablanca, Marrakech o Rabat- controlen que altres metges no maltractin o es neguin a atendre persones per la seva orientació sexual o identitat de gènere. Des de dins, poden fer seguiment dels casos, fer pressió

o denunciar a la direcció dels centres les discriminacions.

Què feu quan us contacta una persona que ha estat agredida o arrestada?

Primer, intentem recopilar el màxim d'informació sobre el cas. Després, si necessita assistència psicològica, legal o de qualsevol tipus, comptem amb una xarxa de persones voluntàries. Tot i que som pocs, treballem en xarxa amb associacions i col·lectius com Aswat, MALI, Amnistia Internacional...

Com es viu sent activista LGBTI al Marroc?

És complicat. Les autoritats et vigilen i et molesten constantment. Per exemple, quan intentàvem legalitzar Akaliyat, va venir a casa la policia secreta a fer moltes preguntes. El meu pare, que és molt religiós i conservador, em va fer fora de casa i he tallat llaços amb la meua família. És necessari fer alguns sacrificis, si no, ens quedarem estancats i mai parlarem dels nostres drets.

L'any 2016 dues activistes de Femen van protestar fotografiant-se despullades a l'esplanada de la Torre Hassan de Rabat, un monument emblemàtic de la capital, amb el lema "In gay we trust" ("Confiam

en els gais') escrit al pit. Què opines d'aquest tipus d'accions?

Crec que són més negatives que positives. No ajuden a canviar la mentalitat que té la societat marroquina respecte al col·lectiu LGBTI. De fet, poden generar encara més odi, també cap a les associacions que treballem aquí.

Algunes persones homosexuals o trans acaben demanant protecció internacional a altres països. Com veus aquesta via?

Jo no penso a demanar asil, però em solidaritzo amb les persones que es veuen obligades a fer-ho. Ningú decideix marxar perquè sí, són casos de molta violència. A més, hi ha qui necessita realment la protecció internacional i no té els mitjans econòmics per desplaçar-se o demanar un visat.

Què cal que canviï al Marroc per millorar la situació del col·lectiu LGBTI?

Cal conscienciar, conscienciar i conscienciar. És l'única solució. Podem abolir l'article 489, però encara tindrem tota una societat que exerceix violències físiques, verbals, psicològiques, sexuals... Necessitem lleis contra l'homofòbia i la transfòbia que protegeixin la comunitat LGBTI i sensibilitzin la població. Espero que així puguem viure amb dignitat. ●

explica Borouja. "Cal assumir-ho i continuar. Si no, mai parlarem dels nostres drets".

L'asil com a sortida

Davant la impossibilitat de viure lliurement la seva vida, algunes persones LGBTI es plantegen marxar del Marroc i demanar protecció internacional a altres països. "No és fàcil deixar el teu país, la família, els amics... No ens sentim ciutadans respectats aquí, però l'asil el deixem com a última alternativa. Mentrestant, cal canviar mentalitats", afirmen en Mohammed i l'Aaron. La Lina comparteix aquesta visió: "Si tots els que patim injustícies marxem, quin canvi hi haurà? Si no resistim i conscienciem la po-

Davant la impossibilitat de viure lliurement, algunes persones LGBTI es plantegen marxar del Marroc

blació des de dins, no millorarem els nostres drets". L'Oussama també recorda que marxar del país no és fàcil, ja que la sol·licitud només es pot fer a la frontera o al país d'acollida. "O accedeixes a Ceuta i Melilla i demanes la protecció internacional allà o necessites un visat pel país en qüestió, ingressos, un compte bancari... N'hi ha molts que necessiten visat i no tenen els mitjans", apunta l'activista.

Per la Celia i la Lilia, la situació és insostenible. "Si ara em donessis la possibilitat de marxar amb la meua parella, l'acceptaria a l'instant, sense emportar-me res", explica la Celia. "Aquí no em sento segura ni puc viure la vida que vull. Només respiro, miro i callo. Actualment em sento així". ●

DISCRIMINACIONS A LA PORTA D'EUROPA

Les persones migrants que arriben al Centre d'Estada Temporal d'Immigrants de Ceuta solen estar-s'hi més d'un any, esperant ser enviades a punts de la península. Qui busca asil per motius LGBTI es troba amb discriminacions i homofòbia

Sònia Calvó | @scalvocarrio
 Victòria Oliveres | @VictriaVic
 Víctor Yustres | @victoryus3

Banderes d'Espanya, estàtues que venen la Guàrdia Civil o la Legió Espanyola –inclosa la cabra–, la possibilitat de coincidir fent un cafè amb membres de l'exèrcit a qualsevol bar, menors no acompanyades a la zona del port, persones migrants que ajuden a aparcar els vehicles coneguts popularment com a *dale-dale...* Aquesta és la imatge de Ceuta, una ciutat a cavall entre Àfrica i Europa coneguda popularment com la porta d'Àfrica. Aquí hi conviuen comunitats cristianes, jueves, musulmanes i hindús entre les 85.000 habitants que es reparteixen els menys de 20 quilòmetres quadrats de territori ceutí.

Qui no consta en el còmput oficial de població són les 520 persones migrants que caben al Centre d'Estada Temporal d'Estrangers (CETI). Si bé aquest centre té capacitat per a poc més de 500 persones, al gener n'hi havia 510, i al llarg de l'any 2018 n'hi van passar 1.977. Es tracta d'una xifra que varia constantment. L'any 2018, 6.253 persones migrants van arribar a Ceuta i Melilla, segons xifres de l'Organització Internacional per les Migracions (OIM). Pel que fa al que portem de 2019, les arribades irregulars de migrants a través de rutes marítimes cap a Ceuta i Melilla s'han reduït en comparació amb l'any anterior. En el cas de Ceuta hi han arribat 180 persones per vies marítimes, un 22,1% menys que en el mateix període de 2018, i 284 per terra. El 2018 Melilla va registrar 3.475 sol·licituds d'asil, deu vegades més que Ceuta, que en va rebre 348, segons dades del Ministeri espanyol de l'Interior.

Una de les persones que va arribar a Ceuta el 2018 va ser en Hassan, un jove de 21 anys provinent de Tetuan. Ell, igual que moltes altres persones, és una de les persones homosexuals que han decidit fer un canvi a la seva vida i marxar del Marroc en busca "d'un futur millor". "Els principals problemes els he tingut amb la meua família", reconeix en Hassan. Els seus progenitors mai van acceptar que fos homosexual, menys encara en compararlo, segons explica, amb el seu germà bessó. "A mi no

m'acceptaven com era, em preguntaven per què el meu germà bessó era tan religiós i ho feia tot bé i jo, en canvi, no", recorda aquest jove aprenent de fontaneria. Després de molt pensar-ho i informar-se, va estalviar i va travessar la frontera.

En el seu cas, va ser fàcil. "Vaig entrar amb el meu passaport, caminant, com qualsevol ciutadà tetuaní". Segons la normativa europea i espanyola del Tractat de Schengen, es permet l'entrada de ciutadania de Tetuan a Ceuta sense tenir visat o permís de residència en territori espanyol, només cal que mostri el passaport. Un cas similar és el de les habitants de Nador que desitgen creuar fins a Melilla. Si bé creuar va ser fàcil, la vida d'en Hassan al CETI no ho és tant. "Fa un any que soc aquí, un any de patiment".

A Ceuta hi ha qui pensa falsament que molta gent del Marroc diu que és gai o lesbiana per aconseguir l'asil

Una part del col·lectiu no LGBTI del CETI té una mentalitat poc tolerant cap a la diversitat sexual

Quan una persona estrangera ja ha entrat a Ceuta, el pas següent és manifestar que vol sol·licitar protecció internacional a l'Oficina d'Estrangeria, i se li dona una cita perquè pugui formalitzar aquesta sol·licitud, en què es realitza una entrevista on explica els motius pels quals ha fugit del seu país. Una vegada s'ha fet aquesta entrevista, es remet a l'Oficina d'Asil i Refugi a Madrid i s'inicia la instrucció de l'expedient d'asil. En el cas del col·lectiu LGBTI no hi ha cap diferència específica, ja que el tràmit és el mateix per a totes les persones que manifesten una necessitat de protecció internacional. "S'entén que la persona que fuig del seu país per un motiu de persecució no ha pogut preparar tota la documentació", remarca l'advocada de la Comissió Espanyola d'Ajuda al Refugiat (CEAR) Claudia Assens. "Fins i tot en molts països hi ha detencions o vulneracions de drets humans –com ser homosexual, bisexual o trans al Marroc– de les quals mai quedarà un registre documental; això comporta que el que té la persona per demostrar el seu relat, en el fons, és la seva paraula".

"Què t'ha empès a venir? Quan et vas adonar que eres gai? T'han pegat? T'han torturat?". Són algunes de les preguntes que van haver de respondre persones com en Hassan durant la seva primera entrevista. En aquesta mateixa situació es va trobar, també, en Zackarias. Si bé ell recorda com de "complicat i difícil" era viure al Marroc, reconeix que ara a Ceuta tampoc és fàcil.

A la cultura ambient de Ceuta hi ha qui pensa que molta gent del Marroc diu que és gai o lesbiana per aconseguir l'asil. Davant d'aquestes afirmacions, Teo Corral, carmelita de la Caritat Vedruna i membre de l'Associació Elín –una entitat que es dedica des de 1999 a donar suport i orientació a persones migrants–, opina que li sembla "una falta de respecte i una banalització del que viuen aquestes persones". No obstant això, també és cert, diu Corral, que "per culpa de tenir unes polítiques migratòries tan restrictives i injustes, és normal que la gent menteixi per buscar-se la

Magia, una jove trans de 19 anys, es maquilla a les portes del CETI de Ceuta / SÒNIA CALVÓ

Frontera de Benzú, a Ceuta / SÒNIA CALVÓ

vida”. “Tant de bo no fos necessari”, conclou la carmelita, “ja que al final això perjudica els qui realment ho pateixen”.

Discriminacions entre la població migrant

El CETI té una població molt diversa: d'origen subsaharià o magrebí, dones i homes, famílies amb criatures, membres del col·lectiu LGBTI i d'altres que no. A això se li afegeix que una part del col·lectiu no LGBTI té una mentalitat poc tolerant cap a la diversitat sexual. “A vegades les persones LGBTI es veuen amenaçades, fins i tot agredides, i la seva vida quotidiana al centre es complica”, explica Assens, advocada del CEAR al CETI de Ceuta. L'Oubaida és una d'aquestes persones que ha patit les amenaces de les quals parla Assens. “Em critiquen, m'escupen, em diuen marieta, em roben el maquillatge i les maquinetes d'afaitar”, confessa, preocupada per si l'acorrallaran al bosc de davant del CETI i li pegaran pel fet de ser trans. Si bé la majoria de discriminacions provenen de part d'altres migrants, algunes queixes fan referència també a l'equip de treball del centre, sobretot, diu la gent interna, a membres de l'equip de cuina i a alguns guàrdies. Des de l'Associació Elín lamenten que quan les persones que demanden asil per motiu LGBTI creuen a Ceuta “es pensen que finalment hauran arribat a un lloc ple de llibertats i, en canvi, es troben que l'estigmatització segueix present a la societat”. El que necessiten “és poder ser ells mateixos en llibertat, i no ho troben del tot a Ceuta”, lamenta Corral.

Des del CEAR sostenen que “les persones sol·licitants d'asil internacional no haurien d'estar al CETI”. “Una vegada són documentades amb la targeta vermella -el document que acredita la condició de sol·licitant de protecció internacional-, tenen el dret per llei de traslladar-se a territori peninsular i, un cop allà, a ser

acollides en un centre de protecció internacional”, remarca Assens. No obstant això, tant a Ceuta com a Melilla, “es reté els sol·licitants d'asil, fet que fa que la seva estada es perllongui de manera exagerada”, reconeix l'advocada del CEAR.

L'Abdellah és una d'aquestes persones que, tot i que ja disposa d'una targeta vermella, està esperant creuar a la península des de fa mesos. Ell vol viure a Madrid o a Barcelona. “Vull estudiar,

treballar i viure la meua llibertat i que es respecti la meua individualitat i els meus drets”, reivindica. Al seu costat l'escolta atentament la Magia. A ella no li importa quina ciutat sigui el seu destí final. El que vol és seguir el seu somni: ser una model mundialment coneguda. “Volem anar a Europa per viure aquests drets humans dels quals sentim a parlar però que seguim, a hores d'ara, sense veure”, conclou des de les portes del CETI.●

UN REFUGI AMB MANCANCES

L'asil de les persones LGBTI a l'Estat espanyol no sempre és fàcil, ja que el procés legal que han de superar per obtenir la protecció internacional sol ser lent i l'índex de denegació de sol·licituds és elevat

Victòria Oliveres | @VictriaVic
Víctor Yustres | @victoryus3
Sònia Calvó | @scalvocarro

“La meua vida era molt difícil, ho havia de fer tot en secret i tenia molta por”. En Redouan és un jove marroquí homosexual de 26 anys. En fa gairebé dos va deixar Casablanca per buscar una vida lliure. Ara viu a Rubí i treballa a Barcelona com a peixater en una cadena de supermercats, mentre espera que es resolgui la seva sol·licitud d'asil.

“La meua família era el meu primer enemic”, explica el jove. Durant els darrers anys que va viure al Marroc, els seus germans el van maltractar i el seu pare el va arribar a rebutjar. “No diguis mai que soc el teu pare, jo no tinc un fill així”, li va etzibar. Només se sentia acceptat per la mare, per qui es resistia a abandonar el país. Però un dia ella va veure com els seus germans el lligaven amb cordes i li va dir: “No pots viure així, prefereixo que marxis. Si et quedes, et mataran i jo em moriré”.

Va decidir marxar des de Tetuan, ciutat propera a la frontera amb Ceuta. Va posar-se sota un autobús per a turistes i va aconseguir entrar a la ciutat autònoma de l'Estat espanyol sense ser descobert. Allà va colar-se en un vaixell a bord del qual va estar vint dies donant voltes pel Mediterrani. Finalment va arribar com a polissó a Castelló de la Plana, des d'on el van enviar al Centre d'Internament d'Estrangers (CIE) de València, on, gràcies a un altre intern marroquí, va descobrir que podia demanar asil.

Un llarg periple legal

El Redouan és un dels 530 marroquins que va demanar asil a l'Estat espanyol el 2017. La Convenció de Ginebra preveu per fer aquestes sol·licituds la persecució per motius ètnics, religiosos, polítics, de nacionalitat i un calaix de sastre anomenat “grup social determinat”, a través del qual es tramiten les peticions de persones LGBTI.

El procés d'asil s'inicia amb aquesta petició, que es pot fer –a part d'en alguns punts fronterers com Ceuta i Melilla, als aeroports i ports, i als CIE– en comissaries de policia autoritzades, oficines d'estrangeria i l'Oficina d'Asil i Refugi (OAR). Aleshores és quan es decideix si s'admet a tràmit o no i s'inicia un procediment que hauria de durar entre tres i sis mesos fins a la resolució del Ministeri espanyol de l'Interior.

Un desenllaç favorable de protecció internacional pot reconèixer la persona amb l'estatut de refugia-

da o bé amb la protecció subsidiària, concedida a aquelles persones que, tot i no tenir els requisits per ser reconegudes com a refugiades, es valora que tenen un risc real de patir greus danys si tornen al seu país.

“El més difícil del procés d'asil és que has d'esperar i esperar fins a tenir la decisió i a molta gent li diuen que no”, explica en Redouan, “i tinc por que em diguin que no, perquè no sé què faré després d'això”. Les xifres avalen aquest neguit. L'any passat, només una de cada quatre sol·licituds d'asil a l'Estat espanyol es van resoldre favorablement.

L'acollida, a destemps

En Redouan va ser traslladat a Barcelona i va entrar al programa d'asil de la mà de la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat (CCAR-CEAR), una de les entitats que s'ocupa d'aquesta acollida que ofereix l'Estat espanyol. Aquest procés té tres fases diferenciades: acollida, integració i autonomia.

Durant els primers sis mesos, les persones que han estat acceptades es dediquen bàsicament a aprendre l'idioma i viuen en centres d'acollida.

Els tempos de l'acollida estan pensats per anar de la mà dels tràmits legals, però això no sempre és així

L'any passat, només una de cada quatre sol·licituds d'asil a l'Estat espanyol es van resoldre favorablement

En la segona fase, que té la mateixa durada, han de començar a viure de forma independent, tot i que amb ajuda econòmica. A partir de la tercera fase, amb el suport de les entitats, comencen a buscar feina. “Havia de trobar feina en sis mesos, però per sort en vaig trobar en dos”, diu el jove marroquí.

Els tempos del procés d'acollida estan pensats per anar de la mà dels tràmits legals, però això no sempre és així. “El problema el tenim quan aquestes dues fases, que haurien d'anar compassades, es trunquen en el temps. Podem tenir algú que ha passat a la fase que va vinculada a l'autonomia i la recerca de feina i encara no té l'autorització per fer-ho”, explica la cap del servei jurídic del CCAR, Anna Figueras.

“Quan vaig haver de marxar del centre, tenia dificultats per trobar una habitació”, explica en Redouan. Per això, va rebre una ajuda extra d'ACATHI, una associació que està formada i treballa amb persones migrades i refugiades LGBTI. “Em van donar una habitació durant set mesos amb un clima que m'agradava molt, amb dues persones gais i una persona lesbiana”, afegeix el sol·licitant d'asil.

Aquest habitatge pertanyia al Nausica, un programa complementari d'ajuda a l'asil que, com també fan altres municipis de l'Estat espanyol, ofereix l'Ajuntament de Barcelona. “Les entitats

dèiem que és impossible que una persona en un any aconsegueixi assolir l'autonomia", diu Rodrigo Araneda, president d'ACATHI. "Hi ha persones que requereixen una intervenció més gran perquè el seu dany, per tot allò que els ha passat en la vida, necessita una intervenció més pausada", afegeix. En Redouan, per exemple, va haver de rebre atenció d'una psicòloga del CCAR. "M'adormia a les classes perquè de nit no podia dormir. Sempre somniava que venien els meus germans a matar-me", explica. "Hi ha gent que arriba a Barcelona amb moltes maletes i molts traumes, tant de la sortida com de la inclusió a la ciutat", diu Ignasi Calbó, director de Barcelona Ciutat Refugi. Per això, el programa Nausica, a més d'oferir una plaça en un pis d'acollida, també fa un seguiment específic a les persones LGBTI. D'altra banda, fa èmfasi en la inclusió sociolaboral per aconseguir que aquestes persones puguin "trobar sortides més normalitzades", afegeix Calbó.

Un 'paradís' amb mancances
"Hem vist que moltes de les persones LGBTI migrants i refugiades, quan arriben a la ciutat, també pateixen atacs de tipus homòfob o xenòfob", diu Araneda. En el cas del Redouan, la dificultat afegida que va tenir quan buscava pis a la ciutat va ser la seva procedència, ja que molts propie-

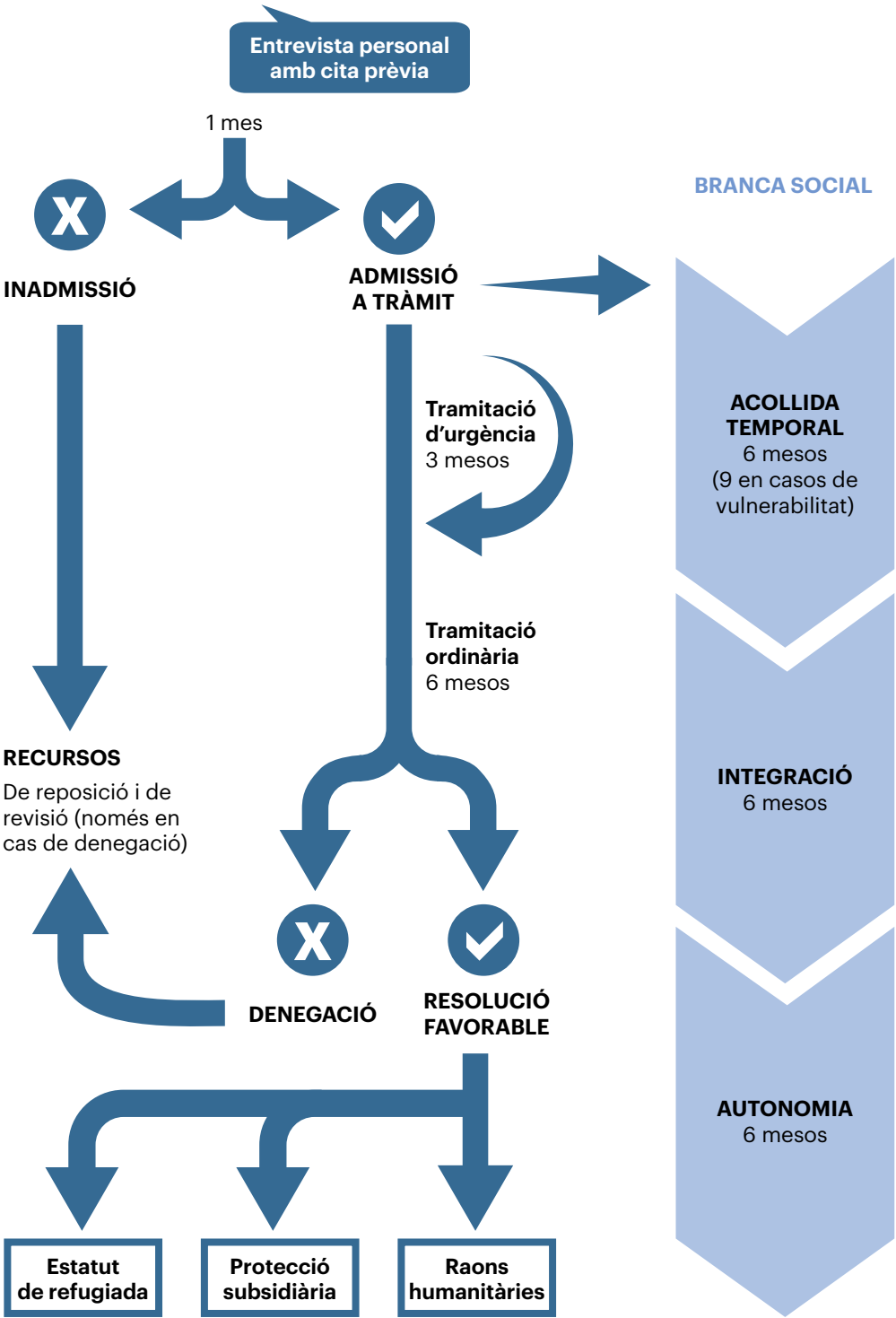
taris el rebutjaven pel simple fet de ser marroquí. Tampoc no ajuda la visió negativa dels drets LGBTI als països musulmans. Aquesta visió, "fins i tot promoguda per part de les organitzacions LGBTI", diu Araneda, "és un discurs colonialista que afavoreix de nou la reproducció del racisme i no facilita la visibilització de processos que s'han dut a terme en alguns dels països que han anat avançant a poc a poc en drets". Per a les persones que arriben del Marroc, també és un xoc cultural la vivència d'obertura LGBTI a Barcelona. "Encara tinc vergonya

de passejar pel carrer", explica en Redouan en referència a la seva parella, "perquè no es pot canviar una forma de viure de més de vint anys en només un any". Tot i això, valora positivament el canvi. "Al meu país estudiava filosofia anglesa a la universitat i treballava, tenia diners. Ara no en tinc però soc feliç", afirma satisfet. "Cada persona a qui maltractaven al seu país ha vingut aquí i ha trobat una família, un espai, un clima que sempre havien somiat. La gent aquí no ho pot entendre, però viure així, en llibertat, és un somni per a persones com jo". ●

PRESENTACIÓ DE LA SOL·LICITUD*

A l'Oficina d'Asil i Refugi (OAR), oficines d'estrangeria i comissaries de policia autoritzades.

*En el cas de les entrades per frontera o CIE, el procés és diferent. S'ha de resoldre si s'admet a tràmit o no en quatre dies i existeix un procediment de reexamen de la sol·licitud.

Fonts: Ministeri espanyol de l'Interior i Comissió Espanyola d'Ajuda al Refugiat (CEAR) / VICTÒRIA OLIVERES

Virginie Despentes,

escriptora i assagista

“La violació és una matriu del sistema capitalista”

Text: Carla Mallol | @cmallolguell
Fotografia: Freddy Davies | @FreddyDU_photo

A finals dels 90, Virginie Despentes va debutar amb la seva obra 'Fóllame', que ella mateixa va adaptar al cinema i li va valdre una allau de crítiques per la seva duresa, que s'encetava amb una violació sense pèls a la llengua i que ara reedita Random House. A principis dels 2000, torna amb la publicació de 'Teoria King Kong', un provocador assaig en el qual teoritza al voltant de la cultura de la violació. I ara, 25 anys després del seu debut, publica la trilogia 'Vernon Subutex' –el primer volum en català editat per Sembra Llibres i l'obra completa en castellà per Random House–, una obra sobre la caiguda de l'estat del benestar a la societat francesa.

Fa una colla d'anys que vas publicar per primera vegada *Fóllame* i *Teoria King Kong*. Com creus que es llegeixen ara? No t'ho sabria dir i, de fet, no acabo d'entendre per què es reedita ara. *Fóllame* fa més de vint anys que està publicat i les coses han canviat molt des d'aleshores. Quan es va publicar per primer cop, mostrar violacions o parlar de la cultura de la violació va ser un escàndol. De fet, a *Fóllame* ja hi recollia tot el que apareix a *Teoria King Kong*, però d'una manera molt diferent. És un text molt salvatge, molt directe, molt dur. Tenia 23 anys quan vaig escriure la novel·la i no estava en el mateix punt que estic ara, ni en la manera d'escriure ni en la manera de posicionar-me davant la vida. I la rebuda va ser molt dura, un escàndol; vaig rebre moltes crítiques i atacs, però les coses en aquests últims 25 anys han canviat molt, en com s'entén la feminitat i com es viu el feminisme.

Amb *Teoria King Kong* vas fer el salt a la no-ficció. I t'adreces a un públic molt concret: “A totes les excloses del mercat de les ties bones”, com tu mateixa escrius a l'inici de l'assaig. “A les lletges, les putes, les malfollades”. Per què? A les feministes aleshores se'ns solia dir: “Sou unes malfollades”. Vaig voler reapropriar-me d'això. Quan ho vaig escriure, fa deu anys, en el mercat editorial es creia que el feminisme estava acabat, a diferència d'ara, que és un fenomen *mainstream*. Quan va sortir *Teoria King Kong*, però, va trobar immediatament un munt de lectores, també entre les ties bones. El text va interpel·lar molta gent. Per mi, va ser tota una sorpresa en el seu moment. Però, que no ens afecta a totes, la cultura de la violació? Va ser una rebuda molt suau, venint de les dures crítiques que havia rebut amb *Fóllame*. Van desaparèixer les crítiques i els atacs frontals que havia rebut fins aleshores.

Què creus que havia canviat entre una publicació i una altra?

Moltes coses. Ja no era impensable que una dona parlés de sexe i porno. El meu to, però, també havia canviat. *Teoria King Kong* no té la duresa que té *Fóllame*. Ja no era impensable però la censura encara hi era. I seguim sent vigilades. Se'ns vigila en tot moment. De fet, és una mica el que està passant ara amb la censura a les xarxes socials que vivim les dones quan parlem obertament de sexe o quan mostrem els nostres cossos. Als 90 això era nou i a totes les dones artistes que vam treballar amb el sexe, fos d'una manera o altra, se'ns va atacar molt durament. El càstig va ser tan dur que al final vam haver de fer una aturada. Per mi és molt important no deixar el sexe en l'oblit o la penombra ni tampoc relegar-lo únicament a la casella de la pornografia. Llegir textos explícits sobre sexe i desig pot fer-te canviar la teva pròpia sexualitat. El sexe també pot ser política.

En els teus escrits, les experiències biogràfiques hi són molt presents. La literatura pot ser una forma d'activisme?

Sí, d'alguna manera sí... però no em veig com una activista sinó com una escriptora. Escrivint assaigs o articles entro en el domini polític i en això hi ha un vessant polític conscient, però no em considero activista, ja que no estic present en debats ni a les xarxes socials. No estic en l'activisme a peu de carrer, en la militància. Em sembla massa violent. Ho vaig deixar córrer pel nivell de violència al qual m'exposava en els debats públics. I també pels atacs per part d'altres feministes. A França, per exemple, sempre hi ha pica-baralles amb temes com l'abolicionisme, el vel o la pornografia. I em sembla un debat contraproductiu, una guerra en lloc d'un debat. I jo no vull entrar en guerra amb les feministes, amb la meua pròpia gent, fins i tot quan diuen coses que em semblen absurdes. Els debats haurien d'obrir i no enfrontar en un estat

de guerra, d'alerta. No m'interessa. Espero introduir un discurs polític pertinent quan escric, però em mantinc de forma absolutament conscient al marge del que entenem estrictament com a activisme polític, militant. No tinc les forces.

A Teoria King Kong teoritzes al voltant de la cultura de la violació. Com l'entens?

Quan es va publicar *Fóllame* ara fa 25 anys, el fet que el llibre comencés amb una violació va ser un escàndol. I ara, parlar de violació ja no alarma ningú. Hem assumit que la violació és part de l'experiència de la feminitat. Ser violada és part de la sexualitat femenina. Em van violar quan tenia quinze anys i aleshores pensava que aquesta experiència no tenia res a veure amb les de les meves amigues, però en començar a parlar-ne amb el meu entorn, vaig adonar-me que gairebé totes havien viscut algun tipus de violació o abús, de maneres molt diferents. I en fer pública la meva violació, en parlar-ne en els meus llibres, moltes dones van començar a parlar-me de les violacions que havien patit, que no s'assemblaven en res les unes amb les altres: ni per edat, ni perfil ni classe social, etc. La violació encara segueix sent un tema tabú, com ho és la prostitució, que també és molt més freqüent del que ens pensem. Quanta gent ha pagat els seus estudis prostituïnt-se? Jo mateixa vaig prostituir-me de manera ocasional per pagar-me els estudis. Vaig viure de la prostitució una temporada, una experiència que no té res d'extraordinària. La prostitució ocasional és molt més freqüent del que ens pensem. En el meu cas, la particularitat té a veure amb el fet que en vaig parlar i ho vaig fer obertament, sense pèls a la llengua. Però érem moltes. Als 90, just abans de l'arribada d'internet, quan encara s'utilitzava el Minitel, érem un munt de dones oferint serveis sexuals molt diversos al mercat. I jo n'era una més. Ens venen la feminitat com una experiència

“ ”

La prostitució ocasional és molt més freqüent del que ens pensem. En el meu cas ho vaig fer obertament

La violació té a veure amb la sexualitat masculina, amb com s'ha construït la sexualitat masculina

de calma i harmonia, i no ho és en absolut. En els últims anys estem veient com aquesta idealització de la feminitat s'està esmicolant. Amb el moviment #MeToo, per exemple, hi va haver una explosió d'aquesta creença de la feminitat com una cosa guai. Va deixar al descobert que entrar al mercat laboral amb tota la feminitat no és tan fàcil com ens havien fet creure i que implica perills i violències.

Es tracta d'una mostra més de la cultura de la violació?

Exacte. I tot just ara comencem a entendre tot el que hi ha al darrere de la cultura de la violació. La violació té a veure amb la sexualitat masculina, amb la manera com s'ha construït la sexualitat masculina fins ara. Des de la teoria postcolonial, s'està parlant de la política de violació. Però, des de la meua posició de dona blanca, no soc qui per parlar-ne. El colonialisme va ser una violació perpetuada durant segles, una cadena ininterrompuda de violacions i pedofília per part dels colonitzadors blancs a dones i infants durant se-

gles. Això també va ser un projecte de sexualitat, i potser en algun moment n'acabarem parlant. Hi ha països que durant segles han estat sotmesos a una violació sistemàtica i amb total impunitat. Fa poc vaig llegir un article científic sobre l'impacte traumàtic que et pot deixar una violació. No en recordo l'autoria però, segons aquest article, una violació deixa una marca genètica a l'ADN que transmet al llarg de tres generacions. Si això és cert, què passa amb la violació perpetuada i impune que han patit els països colonitzats? La violació és quelcom sistèmic i tot just ara comencem a parlar-ne. Potser hauríem de començar a buscar noves paraules per parlar de violació i buscar nous termes per parlar de les diferents formes de violació. Com és el cas de l'*stealthing*, el fet de treure's el preservatiu sense consentiment; una pràctica que també és una forma d'abús sexual. No és exactament el mateix parlar d'una violació grupal durant Sanfermines o parlar d'un abús per part de la teua parella sexual, com és el cas de l'*stealthing*, però ambdós són violacions. Ens calen nous conceptes per entendre què és la

cultura de la violació. Què és la violació realment a l'heterosexualitat?

Com l'entens tu?

Per mi la violació és una matriu del sistema capitalista. La premissa de tota violació és la mateixa que la del capitalisme: "Agafaré de tu alguna cosa que no em vols donar i ho faré sense el teu consentiment, gaudint-ne i amb total impunitat". Per mi, aquesta és exactament la definició del capitalisme. Aquesta violació és extrapolable a tot: el cos, la terra, la feina, etc. És la matriu del capitalisme.

Fins ara tots els teus personatges es mantenen als marges de l'heteronorma, fos en ficció o en assaig. Putes, trans, bollerres... A Vernon Subutex per primera vegada apareix un protagonista home. Un home cis, hetero, blanc. Per què?

No recordo en quin moment vaig decidir que fos un home el personatge principal. No crec que hi hagi un motiu. Suposo que em semblava que la figura del rocker havia de ser la d'un noi,

hetero i blanc. M'ha agradat molt ficar-me a la seva pell, com a experiència.

El personatge de Vernon segueix tenint, però, un punt de marginalitat.

Sí, el tenen tots els personatges de la novel·la. En el cas del Vernon, el seu punt de marginalitat rau en el fet de no aconseguir una feina o un habitatge en una ciutat com París.

Quina ha estat la rebuda d'aquest personatge masculí?

La recepció ha canviat completament. Ha estat molt més entusiasta del que ho havia estat amb altres personatges de novel·les anteriors. De cop i volta s'ha llegit en clau política, com a retrat de tota una generació. Això no hauria estat possible si el personatge central hagués estat una dona. Hauria estat una puta barata fracassada, que no ha fet el que havia de fer a la vida per sortir-se'n. En canvi, amb Vernon, hi ha una tendresa. Faci el que faci, un home sempre és guai. Mai m'han preguntat per la sexualitat del personatge ni s'ha qüestionat el seu comportament. Si el personatge hagués estat una dona, no s'hauria vist tan bé que follés amb tothom.

El personatge de Vernon encarna una generació dels fracassats, dels losers. Quina és aquesta generació?

La dels rockers dels anys 90. Abans no passava res si eres un *loser*, però ara sí. Tot el que als 90 podia tenir d'agradable i de llibertari el fet de ser un *loser*, ara ha deixat de ser-ho. Ara ets un fracassat, una molèstia per al sistema i res més. Abans podies subsistir tot i viure als marges del sistema, però ara ja no. Per poder viure a París has de tenir molta pasta, encara que sigui duent una vida molt precària.

De fet, però, el que relates a la novel·la pot llegir-se com una radiografia del que està passant també aquí, a Barcelona, o a qualsevol altra metròpoli: atur, lloguers abusius, deutes, desnonaments, gent vivint al carrer...

Totalment. A tantes altres ciutats, però a Barcelona sobretot. Cada vegada que vinc a Barcelona veig que s'assembla més a París. A la París de Vernon Subutex. Pots trobar gent al carrer que fa un parell d'anys podien haver estat col·legues de birra i de festa. Cau gent al carrer amb qui fins fa ben poc comparties experiències vitals.

A Vernon Subutex parles de la davallada de l'estat del benestar francès i hi ha un fort component de classe.

Per mi fins ara no era tan evident aquesta fissura entre classes: entre els que es beneficien del sistema i els que el patim. Fins ara, la classe obrera tenia una relació d'explotació amb els rics. T'explotaven. Però ara ni tan sols això. Som una molèstia. Ni tan sols som força de treball. Ja no ens necessiten. I, per tant, els superics ja no volen res de nosaltres: només volen que desapareguem. Som paràsits. I això és nou. Per mi, aquest tipus de violència de classe és quelcom nou i volia parlar-ne. Els rics sempre han tingut el control mundial, però ara el tenen de manera molt més efectiva: estan internacionalment relacionats i connectats entre ells. Els proletaris els tenen fora d'Europa... Ja no necessiten per a res la classe obrera europea però no saben com desempallegar-se de nosaltres. I mai no

“ ”

A París pots trobar gent vivint al carrer que fa un parell d'anys eren col·legues de birra i de festa

Els qui tenen el poder no tenen discursos tan potents, no són tan educats ni llestos com es pensen

haviem estat tan formats ni disposàvem de tantes eines de comunicació i informació com tenim ara. En les noves generacions veig un gran sentiment de frustració i impotència però també un nivell de consciència política impressionant, desig i molta força. A les xarxes, totes podem publicar els nostres discursos i podem viatjar a tot arreu sense el control de ningú. És una guerra, freda, però una guerra. Els qui tenen el poder no tenen discursos tan potents, no són tan educats ni llestos com es pensen. No ho sé, potser sóc massa optimista. No hauríem de subestimar l'extrema dreta mundial: té una estratègia de comunicació internacional inquietant que ha alimentat totes les xarxes socials.

Les campanyes electorals en són un exemple. Ho hem vist amb els resultats de l'extrema dreta a les eleccions del 28-M a l'Estat espanyol. De fet, l'auge de l'extrema dreta és teló de fons a la novel·la.

Exacte. A tota Europa. Vox a l'Estat espanyol. Però aquí almenys teniu una forta oposició d'esquerreres. A França no hi és i a les pròximes eleccions el més probable és que guanyi Le Pen. L'extrema dreta està sortint als carrers com no ho hem vist mai. Però, qui finança aquesta extrema dreta? El mercat. Els superics. Els encanta l'extrema dreta; hi treballen molt bé: Bolsonaro, Putin, Trump... Però potser en algun moment aquesta ximpleria que els caracteritza els acabarà fent perdre. No deixen de ser unes figures caricaturitzades, i no és casual. Al seu darrere hi ha tota una tasca invisible però molt conscient de comunicació per part de l'extrema dreta, sobretot a les xarxes socials; un impacte que les esquerres hem subestimat. Així i tot, soc optimista: sorgeixen i seguiran sorgint contramoviments, contradiscursos i noves formes de lluita i activisme. ●

contrast

Es pot ser de fe cristi

Racionalment poc probable

Albert Riba | @AlbertRiba47
 President d'Ateus de Catalunya

És una pregunta interessant que es pot abordar des de diverses vessants, si bé ho faré el més senzill possible. Per entendre'ns, cal explicar què entenem per ser cristià i què per ser d'esquerres. El cristianisme està format per una munió d'organitzacions diferents, moltes contradictòries i que durant la història s'han estomacat de valent. Totes disposen d'uns dogmes *ad hoc*, segons els interessos del moment, i diferents entre ells. Un dogma és una proposició que no pot ser qüestionada perquè és una *veritat* revelada per un ésser del qual no tenim cap prova. A més, aquests dogmes tenen en la seva majoria dues característiques: són inversemblants i no se'n pot analitzar la veracitat. En tot cas, per molt que les proves indiquin el contrari, les religions mantenen que els seus dogmes són veritables i que qüestionar-s'ho és

pecat, en alguns casos tan greus que es mereixen la pena de mort amb tortures.

Als anys 50 del segle passat, l'avenç en les comunicacions i l'inici de la globalització fan replantejar l'estratègia a totes les forces planetàries. El Vaticà no pot ignorar els senyals de canvi i comença l'anomenat *aggiornamento* a través del Concili Vaticà II. Un dels efectes del tan italià "que tot canviï perquè res no canviï" és l'aprovació per part de l'Església de la llibertat religiosa -donat que ja no podia mantenir els estats confessionals, excepte Espanya- i l'extinció dels partits cristianodemòcrates

-substituint l'estratègia per l'*entrisme*, i així neixen els cristians pel socialisme, la teologia de l'alliberament, el cristianomarxisme, etc.

El fet és que hi ha persones que s'autodefineixen com a cristians d'esquerres que creen greus crisis ideològiques (volgudes?, provocades?) a dins dels partits de l'esquerra clàssica. I què fan quan entren en contradicció les idees i els dogmes? Normalment la solució que troben és que no hi pot haver contradicció, i emparant-se en la concepció

que el dogma és una veritat immutable i bona per definició, no pot estar en contradicció amb res que sigui bo. Si la posició d'esquerres no quadra, el que cal fer és modificar-la perquè quedi bé, ja que és la part variable (?) al no ser un dogma. Encara és més difícil esbrinar què és ser d'esquerres. D'entrada, cal esmentar que la raó forma part de l'essència del progressisme d'esquerres, element contradictori amb els dogmes. En un món racional i racionalista tot el que no és discutible i criticable no hi té cabuda. També l'igualitarisme i la democràcia assembleària són trets identitaris de les posicions d'esquerres; a les religions occidentals, la jerarquia i l'autoritarisme són les normes habituals.

Avui veiem que als partits hereus de l'esquerra clàssica hi ha minories de bloqueig, de no més enllà del 15%, que amenacen de trencar el partit si no s'accepten els seus postulats, no discutibles, de deixar que les religions segueixin mantenint la seva condició de privilegi. Aquesta circumstància, des del nostre punt de vista, és totalment contradictòria amb una posició d'esquerres; tot i que alguns d'aquests ciutadans defensen sincerament i intel·lectualment la laïcitat.

Per tant, encara que, dit amb tot el respecte, sé que hi ha persones que, segurament de forma honesta, defensen la seva doble adscripció al cristianisme i a l'esquerra, a mi no em sembla racionalment probable que de forma general això sigui possible. ●

/ RAÚL VÉLEZ

tiana i d'esquerres?

Dues cares de la mateixa moneda

Elisa Martínez Tobed

Membre de Cristians pel Socialisme

En un principi, a la pregunta “Es pot ser de fe cristiana i d'esquerres?”, ens hauríem de qüestionar si és possible ser cristià sense uns valors d'esquerres. Ser cristià només és pertànyer a una ideologia religiosa litúrgica o bé un compromís de vida de seguiment a Jesús? Per a mi és formar part d'una comunitat de fe, d'un seguiment de vida en Jesús de Natzaret. El seguiment a Jesús és mantenir una fe dinàmica que comporta un estil de vida, una manera d'entendre el món, la societat. És a dir, perseguir la Utopia de l'amor i la igualtat entre homes i dones i entre tots els pobles.

Des del moment en què a finals dels anys 50 s'inicia una obertura en el si de l'Església catòlica amb el Vaticà II, s'obre la porta a la creació de nombrosos grups de cristians que es plantegen la fe com un compromís alliberador de les classes menys afavorides. Es potencien els grups d'Acció Catòlica Obrera, Germandats Obreres d'Acció Catòlica, Joventut Obrera Cristiana, que ja es plantegen la seva concepció cristiana en un context sociopolític dins dels paràmetres i valors socialistes i marxistes, fent l'anàlisi de la realitat i impulsant accions que portin a la millora dels drets dels treballadors i a la justícia social. Això portava a un compromís social i polític que calia contrastar amb la fe i el seguiment a Jesús a través de l'Evangeli.

Aquesta Utopia ens porta a creure que un altre món i una altra societat són possibles. Aquest plantejament el vam trobar concretat en la Teologia de l'Alliberament i en Cristians pel Socialisme, moviments que neixen a l'Amèrica Llatina als anys 60 i a l'inici dels 70 com a moviments de reflexió cristiana i d'acció sociopolítica per a la transformació de la societat i l'alliberament dels pobles. Tot això es concreta a casa nostra l'any 1973 de la mà de Juan N. García-Nieto i Alfonso Carlos Comín, entre d'altres.

L'expressió “la Utopia, avui més que mai, és necessària” és d'allò més encertada. La realitat en el moment present demana una dosi molt gran d'utopia esperançada. El seguiment d'aquesta Utopia ens porta a refermar l'opció pels pobres des dels pobres, una opció pels col·lectius més desfavorits de la nostra societat. Però aquest seguiment a Jesús l'entendem com a persones actives, lluitadores i compromeses amb la nostra societat i la seva justícia social, cadascú des dels seus llocs de

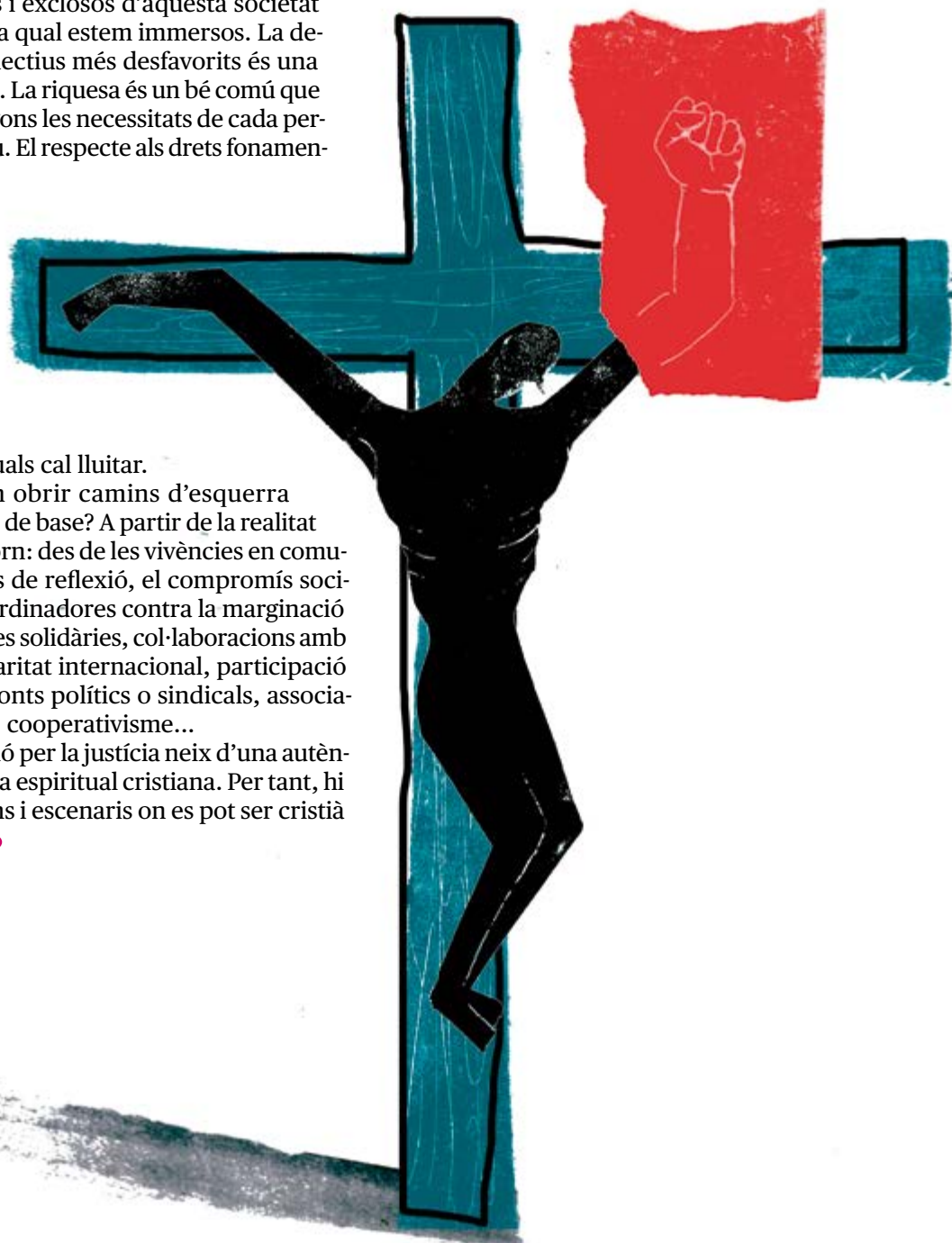
treball, del seu entorn o de la influència social on sigui. Això és una opció i un compromís polític.

És per això que el sentit cristià de la Utopia, a través del guiatge de Jesús, encaixen plenament amb els valors que defensa l'esquerra, creient o no.

Els cristians ens sentim cridats a la defensa dels marginats i exclosos d'aquesta societat capitalista en la qual estem immersos. La defensa dels col·lectius més desfavorits és una opció de classe. La riquesa és un bé comú que cal repartir segons les necessitats de cada persona i col·lectiu. El respecte als drets fonamentals de totes les persones i dels pobles són evidentment valors democràtics consubstancials als cristians; valors que cal defensar i pels quals cal lluitar.

Com podem obrir camins d'esquerra com a cristians de base? A partir de la realitat del nostre entorn: des de les vivències en comunitat, els grups de reflexió, el compromís social i polític; coordinadores contra la marginació o l'atur, botigues solidàries, col·laboracions amb grups de solidaritat internacional, participació en diferents fronts polítics o sindicals, associacions de veïns, cooperativisme...

Aquesta opció per la justícia neix d'una autèntica experiència espiritual cristiana. Per tant, hi ha molts camins i escenaris on es pot ser cristià i d'esquerres. ●

pàgina oberta

La necessitat de fer memòria

David González Vázquez | @david_glez81

Historiador de l'Observatori Europeu de Memòries de la Fundació Solidaritat UB

La memòria és el mecanisme que activa el record i el fa present, un procés aplicable a l'individu i també a la col·lectivitat. En l'àmbit social, hi ha qui entén la memòria com un deure. Tal és el cas francès, on el *devoir de mémoire* té categoria imperativa en l'àmbit educatiu en el sistema escolar nacional. Tal és, també, el cas alemany, on el record de la barbàrie del nacionalsocialisme s'entén com una eina de conscienciació nacional en favor dels drets fonamentals de les ciutadanes i ciutadans del país. Tal és el cas, en definitiva, d'aquells països que disposen d'un tarannà democràtic forjat en la victòria contra el feixisme.

El cas espanyol té unes connotacions que són, òbviament, molt diferents. A Espanya, fer memòria del passat traumàtic no és quelcom considerat col·lectivament com un deure. Ans el contrari, la memòria s'ha de lluitar com un dret. És gràcies a la lluita i a la mobilització dels diferents emprenedors de memòria -fent servir la terminologia emprada per la notable sociòloga argentina Elizabeth Jelin- que, pas a pas, la memòria adquireix una categoria més prominent en el conjunt de la societat.

La memòria, en algunes democràcies considerada un deure, en d'altres lluitada com a dret, té en qualsevol cas un paper protagonista en la construcció dels diferents relats democràtics. Bé per acció o bé per omissió, acaba condicionant la manera com el conjunt d'una societat es relaciona amb els conceptes bàsics que s'hi associen, com veritat, justícia o reparació. Fer memòria és una necessitat, i allà on la memòria és deure això és ben sabut. En canvi, lluitar la memòria com a dret implica haver de combatre de manera regular tot un seguit d'estratègies que tenen com a finalitat, precisament, aconseguir que el conjunt de la societat no faci memòria.

A Espanya, la ultradreta i bona part de la dreta s'hi oposen de manera frontal, tot titllant el moviment memorialista de revengista en el millor

dels casos. Val a dir que aquest patró també pot ser assimilat fins a cert punt al d'algunes democràcies que entenen la memòria com un deure. Així, en aquest cas no seria tant que aquests sectors intentessin obviar la memòria, sinó que intentessin fer-se la seva per tal de construir un relat que serveixi a la consolidació del seu model de societat.

Aquesta estratègia de confrontació pel relat no seria, però, la principal dificultat a afrontar allà on la memòria es lluita com un dret. A causa del seu impacte global en el conjunt de la ciutadania, potser el més perillós és l'existència de discursos de falsa equidistància envers la necessitat de fer memòria. Arguments de caràcter pràctic que ubiquen la memòria en el passat i que no volen entendre la seva utilitat en la construcció del present. La memòria no es considera necessària i és, per tant, una despesa evitable. Materialment parlant, hi ha moltes altres prioritats.

Lluitar contra els obstacles establerts per aquests discursos no és fàcil, i implica regenerar des de la base la manera com una societat, l'espanyola en aquest cas, afronta

/ ESTHER AGUILÀ

la seva relació amb la memòria col·lectiva del país. L'objectiu és aconseguir que en cap cas la ciutadania pugui comprar un relat que justifiqui la manca d'acció en l'àmbit de la memòria per entendre que hi ha coses més importants on gastar-se els calers. Dins d'una societat educada en la necessitat de fer memòria, seria més complicat que tals discursos tinguessin cobertura social. De fet, en societats on la memòria s'entén com un deure, és molt difícil trobar qui argumenti que hi ha coses més importants on destinar recursos que a fer memòria.

Una societat conscient de la necessitat de fer memòria és una societat a la qual, òbviament, li costarà superar la totalitat de les complexitats heretades del seu passat, però que caminarà amb un pas més ferm en la construcció d'un present i un futur de convivència. Poques coses hi ha més importants que això. ●

“

Lluitar la memòria com a dret implica haver de combatre tot un seguit d'estratègies que tenen com a finalitat que la societat no faci memòria

Fer ciutat des de fora del despatx

Preparatòria de la
marxa exploratòria
de la Trinitat Nova
(Barcelona)
/ EQUAL SAREE

Davant l'urbanisme convencional, majoritàriament masculí i sovint mogut per interessos que no són els de les futures persones usuàries, es plantegen noves formes de planificar la ciutat, tant a la teoria com a la pràctica

Adrián Crespo | @crespix

Al seu despatx, l'arquitecte en cap mira la ciutat des de dalt, amb plànols i maqueta, i assenyalava la futura reforma amb el dit índex. Els grans canvis a la ciutat depenen d'ell, de la seva decisió experta i del seu ull clínic per saber el que convé i convindrà al veïnat, perquè no és només un tècnic de la construcció i l'espai: és un tècnic de la planificació i la vida.

Així és com habitualment s'han enderrocats, planificats i construïts els barris a les nostres ciutats. Des dels despatxos de l'urbanisme expert. No necessàriament al servei dels interessos del capital i els grans propietaris, a vegades amb la voluntat real de millorar les condicions de vida de la ciutadania, però en qualsevol cas gairebé mai tenint en compte el que aquesta vol o senzillament necessita. Les respostes des de l'àmbit

acadèmic o teòric a aquesta manera d'entendre el desenvolupament de la ciutat tenen com a mínim mig segle de vida, i en els darrers anys al nostre país s'han anat articulant respostes també des de la praxi.

Urbanisme feminista

Així, 60 anys després que la periodista i urbanista nord-americana Jane Jacobs sortís al carrer a observar i disparés la seva crítica a la planificació convencional amb el llibre *Mort i vida de les grans ciutats*, l'urbanisme feminista compta avui amb col·lectius d'arquitectes que treballen des d'aquesta perspectiva. Equal Saree, per exemple, sorgeix l'any 2010 a la universitat, però avui ja treballa per aplicar-la als barris. Parlem amb dues de les seves integrants, Helena Cardona i Julia Goula. "L'urbanisme convencional està fet als despatxos, principalment per homes, i con- »

» cep ciutats per a un perfil determinat de ciutadà: persones de classe mitjana, blanques, amb mobilitat perfecta”, diu Cardona. “El disseny de les ciutats no és neutre: reflecteix els valors de la societat on vivim”, afegeix Goula. La seva feina busca que això no es perpetui, i reivindiquen l’urbanisme que té en compte la diversitat de la gent que habita les ciutats. Diversitat de gènere, però també d’origen, de classe, d’edat o de mobilitat.

Com es concreta això, doncs? És important, per exemple, la mixticitat d’usos i funcions: que no calgui agafar el transport públic o el vehicle particular per fer qualsevol de les coses que necessitem en el nostre dia a dia. També la percepció de seguretat. Perquè no imperi la llei del més fort, que perjudica sempre les mateixes, i evitar el recurs constant a la policia, que no acostuma a solucionar els conflictes ni a evitar la sensació d’inseguretat, són importants els carrers concorreguts, les voreres amb vida però també la bona visibilitat i la il·luminació. Un altre criteri important és l’accessibilitat. Una persona jove amb les capacitats motrius intactes segurament ni hi pensa, però la ubicació adequada d’un pas de vianants, sense anar més lluny, és una qüestió central per a moltes persones.

Els projectes d’Equal Saree parteixen d’aquest enfocament. L’Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet, que, segons ens expliquen les dues arquitectes, vol incorporar la perspectiva de gènere a la planificació urbana, els ha encarregat la reforma de la coneguda com a plaça d’en Baró. “Fins ara era una plaça introvertida, amb poques opcions de fer-hi res. Ara l’Ajuntament volia fer una plaça per a la infància i ens va cridar per fer el projecte amb les nenes i els nens del barri”, explica Goula. Tal com elles entenen la seva feina, cap projecte no té sentit sense la participació de les usuàries. “Si no saltres hem de pensar com ha de ser l’urbanisme a la ciutat, segurament ens equivocarem perquè no podem pensar com totes les veïnes”, reivindica Cardona. I és per això que han treballat amb les escoles, amb els infants i les persones cuidadores en un exercici de cocreació. El resultat final incorpora una gran diversitat d’usos, i vol allunyar-se del tradicional parc infantil *pilotacèntric*: tothom pot trobar-hi el seu espai, des de les persones que volen jugar a un joc més actiu (patinar, jugar a pilota o córrer) fins a un espai amb estructures de joc i sorra per a jocs d’intensitat mitjana o una zona més tranquil·la per a jocs de taula. S’ha pensat també en

el confort de les persones cuidadores, les que esperen mentre les criatures juguen, treballant amb materials càlids i amb ombres. Naturalment, també en la seguretat: és un espai al qual es pot accedir des de diferents recorreguts, amb il·luminació uniforme i molts espais oberts que permeten molta visibilitat. Per últim, s’ha volgut representar la identitat de les persones participants, les veïnes, mitjançant una placa que testimonia el procés.

Malgrat que en aquest cas Equal Saree no l’ha fet servir, una eina ha-

bitual en aquest tipus d’urbanisme són les marxas exploratòries, on les veïnes del barri, de perfils ben diferents, recorren els carrers i posen so-

ta mirada crítica l’espai i la seva quotidianitat. A banda d’orientar el personal tècnic, generen cohesió entre les dones del barri i els aporta apoderament, perquè elles esdevenen les veritables expertes del barri. Aquesta metodologia, un cop aplicada, hauria de servir per condicionar la

planificació urbana. I diem “hauria” perquè malgrat els diversos processos participatius i la suposada bo-

na voluntat de l’administració, la tensió entre veïnes, per una banda, i personal tècnic i càrrecs polítics, per l’altra, mai no desapareix. En el cas de la plaça d’en Baró, per exemple, la decisió de reformar l’espai per a nens i nenes sorgeix originalment de l’Ajuntament, des dels despatxos, tot i que hi ha hagut un esforç per incorporar la veu de les veïnes.

Crítica marxista i urbanisme anarquista

De fet, des de la perspectiva marxista d’autors com Henri Lefebvre o David Harvey, l’urbanisme com a disciplina no pot estar mai al servei de les classes populars. Marc Dalmau, antropòleg i soci de La Ciutat Invisible, explica que al parer d’aquests autors “s’ha

A Santa Coloma de Gramenet s’ha ideat un parc més segur amb accessos diversos, il·luminació uniforme i bona visibilitat

Preparatòria de la
marxa exploratòria
al barri del Besòs
i el Maresme
(Barcelona)
/ EQUAL SAREE

El barri del Cabanyal
de València
/ LUCAS GUERRA

convertit en una disciplina del poder i el capital per disciplinar la ciutat de cara a generar valor”, sempre al servei de les classes dominants. Lefebvre parla en tot cas d’apropiació de la ciutat per part de les seves habitants, enfront del seu valor productiu.

Malgrat aquesta crítica al concepte mateix d’urbanisme, podem considerar una definició més àmplia que inclouria qualsevol forma de transformació de l’entorn urbà. Aquí és on es pot parlar d’una perspectiva com l’anarquista, també des de baix i des de fora dels despatxos, que posa el focus en la sobirania de la usuària. Aquest concepte, explica Dalmau, és amb el qual treballa l’arquitecte John F. C. Turner. Als anys 60, Turner marxa a treballar al Perú i allà analitza els poblats d’ha-

bitatges autoconstruïts i els compara amb els pisos de protecció oficial. Si bé aquests darrers són pisos aparentment més confortables, més grans i fabricats amb millors materials, als campaments autoconstruïts les persones que hi viuen s’han fet la casa a mida, poden tenir el negoci familiar al mateix edifici i segueixen comptant amb xarxes socials que els permeten una vida en conjunt més digna, indissolublement lligada a la sobirania sobre el seu espai vital. En aquest sentit, Dalmau creu que el personal tècnic mai consideraria que un barri

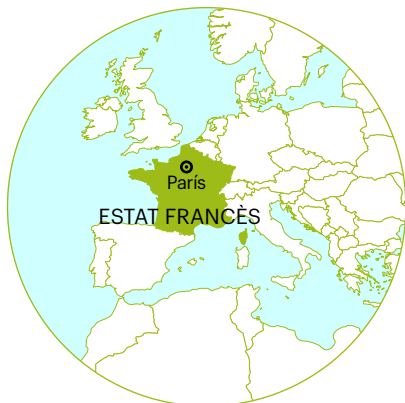
de barraques és urbanisme. Per a ell clarament ho és, “i a més de primer ordre”.

En el nostre entorn tenim uns quants casos d’apropiació de l’espai urbà per part de les veïnes, de les usuàries sobiranes. Sempre amb un cert grau de conflicte amb els consistoris. A Barcelona el primer cas ben obvi seria l’acció veïnal a l’anomenat Forat de la Vergonya a començaments del segle XXI, quan l’Ajuntament va voler esponjar -enderrocar edificis per obrir avingudes i construir un pàrquing a pocs metres

Hi ha diversos casos d’apropiació de l’espai urbà per part del veïnat, com el Forat de la Vergonya, Can Batlló o el Cabanyal

del Mercat de Santa Caterina. Més recentment trobem el cas de Can Batlló, immens recinte okupat -i posteriorment cedit- al barri de la Bordeta de Barcelona. A València, el conflicte inveterat amb l’Ajuntament respecte al barri del Cabanyal té el seu darrer episodi amb les al·legacions presentades contra el pla especial. Seria absurd que en cap d’aquests casos les persones protagonistes es veiessin a elles mateixes com a urbanistes planificant la ciutat, però, al capdavant, de manera més o menys espontània, la transformació urbana hi és.

L’autor anarquista Colin Ward, col·lega i prologuista de Turner, recorda en un article titulat “Qui ha d’urbanitzar?” la famosa escala de la participació ideada per l’urbanista Sherry Arnstein. Aquesta escala, diu, representa un mecanisme útil per desenganyar-nos de les idees que tenim de la participació ciutadana. A baix de tot de l’escala, en el grau mínim de participació, hi ha la simple manipulació; a mesura que pugem esgraons, teràpia, informació, consulta, apaivagament, i, a dalt de tot, en els tres graus màxims de participació, l’associació, la delegació de poder i finalment el control ciutadà. Tant l’urbanisme feminista com l’urbanisme anarquista, com qualsevol altre pensament crític amb les formes convencionals de construir ciutat, aspiren a treballar des de dalt de tot d’aquesta escala. El conflicte amb el despatx, però, sempre hi serà. ●

Invisibles als carrers de París

Davant d'una política social inefectiva i d'una forta pressió immobiliària, la capital francesa busca allunyar el nombre creixent de sensesostre dels barris turístics i d'alt poder adquisitiu

Marc Becat Busquet
París

Tothom qui hagi viscut o treballat a París s'haurà confrontat amb una dura realitat: la de la multitud de persones sense sostre que hi habiten. La seva presència en carrers, en estacions de metro i de tren i a les portes dels centres d'assistència posa en evidència el crònic dèficit social que pateix la ciutat. La capital francesa concentra tota l'esplendor del poder econòmic, polític i cultural del país, però també concentra el nombre més gran de sense-sostre de l'Estat francès, malgrat la inhibició d'una administració que assegura -sense rubor- que en aquesta ciutat de més de dos milions de persones (13 milions en el conjunt de la metròpoli), només hi ha 50 sense llar.

En realitat, són almenys 3.622 les persones que dormen al carrer, segons un cens efectuat per centenars de voluntàries en el marc de la campanya "Nit de la Solidaritat". Se sumarien a unes 1.600 més allotjades en centres d'urgència.

La ridícula xifra oficial podria ser la conseqüència d'una promesa del president Macron del juliol de 2017, quan va assegurar que a finals d'any cap dona o home dormiria als carrers i parcs de París. La realitat, però, és que el nombre de sensesostre va en augment.

Qui són aquests sensesostre? Si abans el perfil majoritari era de gent gran (*vieux clochards* en l'argot francès), un estudi recent de l'Institut Nacional d'Estadística indica que en l'actualitat són joves amb un passat professional que es troben al carrer després d'un sostrac vital o degut a una feina precària que no els permet pagar els elevats preus de l'habitatge a París. En Karim té 28 anys i es troba sense sostre des de fa un any i mig, després de perdre la feina. Amb dificultats per trobar-ne una altra d'estable, no podia pagar un lloguer a la ciutat: "Vaig viure uns quants mesos en pisos d'amics, però un dia vaig sentir com parlaven de mi i em

vaig adonar que feia nosa. Llavors no et queda cap altra opció que dormir al carrer", i afegeix, "tot intentant mantenir l'aparença per continuar buscant feina". Ens ho explica des del carrer Charles Nodier, on dorm quan no troba lloc als centres socials, a menys de 200 metres de l'entrada de la molt turística zona del Sagrat Cor.

Política pública de lògica privada

Davant l'escàndol que van provocar les xifres de la Nit de la Solidaritat, un diputat de la comissió d'affers socials de la majoria governamental afirmava que molts dels sensesostre dormien al carrer "per decisió personal". En realitat es tracta, més aviat, d'una conseqüència de la precarització de la ciutat sumada a la ineficàcia de les polítiques públiques. Els resultats de l'enquesta mostren que

A la capital francesa, un mínim de 3.622 persones dormen al carrer, però el govern ho ha minimitzat oficialment a 50

Una enquesta assenyala que dos terços dels sensesostre no han trucat mai als serveis d'urgència social

dos terços dels sensesostre asseguren no haver trucat mai al 115 -número d'urgència social parisenc- bé perquè sovint no hi ha lloc als centres, bé com a resultat de males experiències anteriors (robatoris, violacions...) o simplement perquè no coneixen el número de telèfon. A més, els gossos, que moltes vegades garanteixen la seguretat dels sensesostre al carrer durant la nit, no són acceptats als centres d'acollida. D'altra banda, l'absència de les dones als centres és més greu, indica preocupat en Nicolas, de l'associació Aurora: "Hi ha moltes dones que no gosen anar a espais compartits com els centres, que s'amaguen per evitar les violències de què són víctimes".

La ciutat disposa de més de 16.000 llocs d'acollida permanents, xifra que pot pujar fins a 24.000 en el marc dels plans hivernals. No obstant, segons el baròmetre del 115 realitzat per la Federació d'Actors de la Solidaritat, el 64% de les peticions al 115 no acaben amb cap plaça en un lloc d'acollida, un percentatge que augmenta any rere any. Sempre segons el mateix baròmetre, més de la meitat dels llocs d'acollida corresponen a estades d'una sola nit. A la pràctica, els sensesostre necessiten trucar repetidament durant tota la jornada al 115 per poder tenir accés a un llit al vespre; un llit que hauran de deixar l'endemà al matí per tornar a iniciar el cercle de trucades al 115.

Malgrat aquest augment en les demandes i el desbordament que pateixen els centres de trucada 115, el govern francès ha imposat una lògica privada en la gestió dels centres d'acollida. L'abril de 2018, el govern va anunciar un pla a quatre anys per reduir en 57 milions d'euros el pressupost dels centres d'acollida i els espais de reinserció social. Aquestes últimes estructures acullen els sensesostre per períodes de fins a un any i els resultats han estat encoratjadors. L'allotjament va vinculat a propostes de formació (molt sovint classes de francès o d'informàtica) amb un objec-

La ciutat disposa de 16.000 llocs d'acollida permanents, xifra que pot pujar a 24.000 durant els mesos d'hivern

Les entitats socials omplen el buit dels poders públics amb ajuda alimentària, llocs d'acollida, reinserció i acompanyament

tiu a llarg termini de reinserció social per aconseguir una feina sostenible.

Allunyament del centre

Enmig del fracàs de les polítiques públiques, l'Ajuntament i l'administració de l'Estat francès cerquen dissimular el problema. Avui, l'objectiu ja no és buscar solucions a llarg termini sinó allunyar els sensesostre dels centres més visitats de la ciutat i invisibilitzar-los.

D'una banda, aquesta política passa pel desplaçament i la creació de nous centres d'acollida als districtes parisencs més perifèrics, lluny del triangle d'or o dels centres turístics. Així, el nombre de sensesostre al districte 10è, d'alts ingressos, ha disminuït a la meitat, mentre que el 18è i el 19è, de menor poder adquisitiu, han estat testimonis d'un fort increment.

D'altra banda, l'Ajuntament de París ha dut a terme una sèrie d'accions indirectes en els barris més cèntrics, sempre amb l'objectiu de forçar la marxa dels sensesostre. Es tracta dels dispositius anti-SDF que impedeixen a les persones sense llar refugiar-se de la pluja o passar la nit en llocs urbans. La fundació Abbé Pierre desenvolupa un mapa geogràfic -Soyons Humains- per assenyalar aquests dispositius que molt sovint no manquen d'enginy (claus o pics a les voreres, reixes, pedres o bancs). Malgrat les denúncies contra aquests enginyers, l'Estat francès i la ciutat de París segueixen practicant una política de mà dura contra els sensesostre.

El compromís dels actors socials locals és omplir aquest buit dels poders públics. Hi ha moviments ciutadans per a l'ajuda alimentària, cooperatives solidàries immobiliàries d'acolliment, associacions d'acompanyament i de reinserció per la feina...

El centre Halte Femmes, de l'associació Aurora, va obrir portes l'abril de 2018 i acull només dones sensesostre, grans oblidades dels centres públics, on sovint pateixen violències. Amb un seguiment administratiu i ajuda per trobar activitat laboral, el centre treballa amb altres associacions locals amb l'objectiu d'una reinserció a llarg termini. En altres casos en què moviments ciutadans no han aconseguit el permís municipal per obrir un centre d'acollida, com va passar a l'associació Onze Mille Potes a l'11è districte, s'han organitzat per garantir almenys un local on els sensesostre puguin deixar les seves pertinències en lloc segur, rentar la roba i tenir un dinar assegurat gràcies les botigues del mercat local.

La precarització del mercat laboral, la pressió immobiliària i la reducció del pressupost d'acompanyament i d'atenció als sensesostre són les qüestions que més preocupen les organitzacions ciutadanes, que han denunciat repetidament la negligència de l'administració estatal i apel·len a una reforma profunda de la política social davant l'augment previsible i continu del nombre de sensesostre a París. ●

Una cançó de rap com a prova de càrrec

Activistes alerten que la policia de Nova York utilitza les xarxes socials per incriminar joves sota acusacions de conspiració i pertinença a bandes de carrer

Diana Gener | @Dianagener
Nova York

“Vaig canviar de veïnat, vaig estudiar a la universitat... Perseguia una vida millor per a mi i per al meu fill. Malgrat tot, la relació amb els antics amics del barri va fer que [la policia] m’incriminés. No vull que el meu fill ni cap altra persona hagi de passar per allò que he passat jo. Soc un dels #Bronx120”. Són les paraules de Kraig Lewis durant una protesta davant de l’oficina de l’inspector en cap de la policia de Nova York, on un grup de manifestants es va reunir per demanar la fi de les anomenades batudes de bandes. Segons denuncien activistes i advocades, són la nova modalitat policial per incriminar el jovent afroamericà i llatí dels barris més humils de Nova York i substitueixen el que es coneixia com a *stop-and-frisk*, una pràctica que s’utilitzava per prevenir el crim i que consistia a parar i registrar persones sense que haguessin fet res, la majoria de vegades pel seu perfil racial. Va ser considerada inconstitucional el 2013 perquè era racista.

Aquest tipus de batudes s’anomenen “processaments massius de bandes”. La més gran va tenir lloc el 27 d’abril de 2016, al complex d’habitatges públics Eastchester Gardens, situat al nord del Bronx, en un barri pobre i a vegades violent. A l’alba, uns 700 agents de la policia de Nova York i d’agències federals van arribar al barri amb equipament antidisturbis, protegits per helicòpters que sobrevolaven la zona. La policia va entrar a les cases de les sospitoses esbotzant les portes amb ariets.

Kraig Lewis és una de les 120 persones que van ser detingudes aquell dia, tot i que llavors ja no vivia al barri sinó a Bridgeport (Connecticut), a una vuitantena de quilòmetres. Mentre el seu barri d’infància quedava paralitzat pel desplegament policial, agents trucaven a la porta del seu apartament, on vivia amb la seva companya i el seu fill. Lewis estava a punt de graduar-se en un màster de negocis, i quan va obrir la porta no es podia imaginar que passaria els següents 22 mesos a la presó acusat de conspiració, venda de drogues i tinença d’armes. Va ser portat a una comissaria del Bronx, on va trobar-se amb amics d’infància

que no veia des de feia anys. Lewis havia intentat apartar-se de la vida del barri, pobre i sense oportunitats, i buscar una sortida millor.

Mentrestant, davant les càmeres i amb gran rebombori mediàtic, Preet Bharara, l’aleshores fiscal federal pel districte sud de Nova York, anunciava l’èxit de la batuda, tot qualificant-la com “el major desmantellament de bandes de la història de la ciutat”. En el comunicat de premsa, s’hi podia llegir: “Un jutge federal acusa 120 membres de dues bandes de carrer rivals al Bronx de pertinença a crim organitzat, narcòtics i possessió d’armes”. Tres anys després, la majoria dels casos estan tancats. La conclusió: més de la meitat de les 120 encausades mai van ser membres de cap banda. Però les seves vides quedarien profundament marcades per aquestes acusacions.

Una norma antimàfia dels 70

El centenar de joves arrestades van ser acusades de formar part de dues bandes rivals: la Big Money Bosses i la 2Fly YGz, i se’ls va aplicar una

lleï dels anys 70 aprovada per perseguir el crim organitzat i la màfia: la llei RICO (sigla que en català significa ‘lleï de control del crim organitzat’). L’enjudiciament basat en aquesta llei federal va provocar que molts dels seus drets com a acusades quedessin anul·lats.

Un recent informe liderat per l’advocada Babe Howell, professora de l’escola de dret de la Universitat de la Ciutat de Nova York, demostra que més de la meitat de les 120 joves no tenia vincles amb bandes criminals. La majoria no havia comès cap crim, més enllà de la venda de marihuana a petita escala, considerada un delictes menor a la ciutat de Nova York. Cap d’elles va ser acusada d’assassinat. Al final, se les va denunciar per càrrecs de conspiració, narcòtics i possessió d’armes.

“Basant-se en la llei RICO -denuncia l’estudi de Howell- per tirar endavant amb els càrrecs de conspiració, no calen proves que la persona en qüestió hagi comès un crim, hagi estat present en el moment del crim o en fos tan sols coneixedora”. Un simple intercanvi de missatges de text amb algun membre d’una banda, encara que l’altra persona no en formi part, ja pot ser prova suficient per encausar-la. En el cas dels 120 del Bronx, simplement eren amics del barri de tota la vida: només per això se’ls va assenyalar, basant-se en missatges de text o *likes* al Facebook.

Perill a les xarxes socials

Recentment, activistes i lletrades han alertat de l’existència d’una base de dades en mans de la policia de Nova York que agrupa les persones que formen part de bandes o que potencialment en poden formar part. Aquesta base de dades ha estat molt criticada perquè les persones no poden saber si hi han estat incloses ni per quins motius. Normalment, una persona se n’assabenta quan la policia la deté i li posa una fiança més alta del que és habitual o se li imputen càrrecs més seriosos dels que en principi li tocarien. El cas del #Bronx120 es va començar a cuinar molt abans que es fessin les detencions: la policia feia temps que vigilava aquestes persones i buscava evidències de conspiració. En el cas de Lewis, el seu sobrenom d’infància -*Kay murder*- va ser un element clau per posar-lo al punt de mira.

El 27 d’abril de 2016 uns 700 antiavalots van envair desenes d’habitatges del nord del Bronx i van fer 120 detencions

La fiscal de Nova York ho va vendre com la major operació contra bandes de carrer, però la majoria de casos es van arxivar

Kraig Lewis explicant el seu cas en la presentació de l'estudi de l'advocada Babe Howell "Report on the Bronx 120 Mass 'Gang' prosecution" / DIANA GENER

El seu cas és un entre tants. Un altre exemple que dona Howell: “Un dels encausats era un raper, i el 90% de l’acusació en contra seva estava construïda sobre el fet que en una de les seves cançons parlava sobre un assassinat; el tema estava penjat a les xarxes socials i la policia va interpretar la cançó com una confessió”. Howell insisteix: “L’ús de les xarxes socials és perillós, jo els dic als joves que no les utilitzin, que els estan vigilant i intentaran connectar-ho tot”.

Conseqüències per a tota la vida

Afrika Owes va ser arrestada juntament amb quinze persones més del seu barri, el Harlem, per una suposada conspiració de venda de drogues i trans-

port d’armes, en un cas que va transcendir sota el nom de Harlem103. Owes considera que va tenir la sort de comptar amb una bona advocada i el suport de la seva comunitat. Se l’acusava de formar part de la banda 137 Street Crew, ja que suposadament la seva parella n’era membre.

“Ens acusen de ser membres de bandes pel lloc on vivim, per on passem l’estona, per la roba que portem, per com ens pentinem, per la música que escoltem i pels nostres likes al Facebook; estem constantment vigilats per la policia pel fet de ser negres”, diu Owes. Tot plegat, malgrat que el crim a Nova York està en el nivell més baix de la història i els crims relacionats amb bandes sumen menys d’un 1% del total. Ella ha pogut re-

fer la seva vida tot i que l’acusació de pertànyer a una banda la va perjudicar molt: “M’han rebutjat i m’he sentit derrotada”, explica. “Al mateix moment que em donaven una beca Fullbright, el Chase Bank em cancel·lava el compte corrent perquè havien trobat els meus antecedents”. Per a Kraig Lewis també està sent molt dur: “És difícil trobar una feina, sempre tanquen la porta a persones amb antecedents i els més afectats són les persones sense estudis”. Finalment, tot i que el jutge el va deixar en llibertat condicional, no ha pogut acabar la carrera de negocis que estudiava i té dues feines per poder sobreviure. Ha tornat a viure al barri d’on havia fugit, al tipus de vida que no volia.●

MENÚ DEL DIA

al KOP DE MÀ

cuina casolana
opció vegetariana
preus populars

C/Riego 4
SANTS

Certified
(B)
Corporation

CONSULTORIA I ASSESSORIA COOPERATIVA
Des de 1987

Av. Diagonal, 442 bis, 2ª planta
08037 Barcelona
Tel: 93 208 07 32
www.grupintegral.es

EUROPA PATEIX UNA **EPIDÈMIA ULTRA** QUE AMENAÇA ÒRGANS VITALS

Els comicis europeus seran la prova del cotó per esbrinar la força de les formacions ultradretanes, xenòfobes i ultranacionalistes a la Unió Europea

L'anàlisi d'Andreu Jerez | @andreuJerez
Periodista i coeditor del llibre *Epidemia ultra**

L'amença ultradretana ha deixat de ser abstracta per convertir-se en un perill real. Fa només uns anys, la ultradreta era majoritàriament una opció política marginal, amb sigles que no aconseguien entrar als parlaments. Això ha canviat radicalment: gairebé no queden països europeus sense una força ultradretana, xenòfoba i ultranacionalista amb presència parlamentària. En alguns casos com Itàlia i Àustria, partits com la Lliga i l'FPÖ (aquesta última una formació d'arrels obertament nazis) formen part dels governs nacionals. Europa pateix una epidèmia ultra que amenaça d'afectar òrgans polítics i institucionals vitals.

Els comicis europeus de finals de maig apunten a ser una mena de prova del cotó per esbrinar com és realment de marró l'electorat dels 28 estats membres de la Unió Europea. El líder de la Lliga, Matteo Salvini, ja ha anunciat la seua intenció d'unir totes les forces ultradretanes en un mateix front per tal d'establir la primera o segona fracció de l'Europarlament, controlat històricament per les famílies conservadora i socialdemòcrata i que, molt probablement, rebran menys del 50% dels vots per primera vegada.

"Les noves forces ultradretanes no són tan noves, perquè estan relacionades amb la tradició antidemocràtica de la República de Weimar", assegura Hajo Funke, polític alemany de la Universitat Lliure de Berlín especialitzat en extremismes de dreta. Tot i que la majoria d'analistes i representants polítics eviten reconèixer-ho, hi ha paral·lelismes

evidents entre els anys 30 del segle passat, marcats per l'ascens del nacionalsocialisme i el feixisme, i l'última dècada a Europa. Aleshores, la Gran Depressió de 1929 va aplanar el terreny per a l'arribada dels règims totalitaris. Avui, els factors són múltiples i la situació, més complexa.

Alternativa per a Alemanya (AfD) n'és un bon exemple. Amb 90 representants al Bundestag des de les últimes eleccions federals de setembre de 2017, AfD compta amb la fracció ultradretana més gran de la UE. La seua fundació l'any 2013 va ser considerada aleshores per periodistes i partits tradicionals un fenomen polític passatger generat per una conjuntura específica -crisi financera, de deute i de l'euro. Sis anys després, AfD està assentada còmodament en una intenció de vot d'entre el 13% i el 14%, i amenaça el tradicionalment estable sistema de partits de la República Federal d'Alemanya. Els seus líders ja no amaguen el seu revisionisme històric. "Hitler i els nazis només van ser una cagada d'ocell en els més de 1.000 anys de reeixida història alemanya", va dir el copresident d' AfD, Alexander Gauland, en un evident intent de banalitzar el nacionalsocialisme i l'Holocaust.

Quatre grans crisis

D'entre tota la tinta generada pel factor AfD, el jove acadèmic alemany Sebastian Freidrich és una de les veus més lúcides: en el seu recomanable llibre *AfD: anàlisi, rerefons i controvèrsies*, apunta quatre grans crisis per intentar explicar l'aparició del partit d'ultradreta: "Les crisis da-

vant les quals el projecte ultradretà reacciona són quatre: la del conservadorisme, la de representació, la del capital i la social".

Per crisi del conservadorisme Friedrich entén la incapacitat de la democràcia cristiana de postguerra per mantenir la totalitat del vot tradicional a causa d'una certa "socialdemocratització" del discurs (que no de les polítiques). La crisi de la representació fa referència al concepte de postdemocràcia, és a dir, la sensació d'una part de l'electorat que el vot és inútil perquè les receptes econòmiques ja estan escrites abans de les eleccions. La crisi del capital apunta a la crisi del capitalisme en l'actual estadi neoliberal, i la crisi social assenyala les creixents desigualtats econòmiques i l'impacte a les classes assalariades generat per la crisi financera. Les quatre crisis poden ser considerades elements comuns de les forces ultres europees.

"Som els apologistes d'una nova era", va vaticinar Matteo Salvini en una de les primeres cimeres del nou front ultradretà europeu a la ciutat alemanya de Coblenza en febrer de 2017. Salvini és avui ministre d'Interior i el seu partit amenaça de convertir-se en la força més votada a Itàlia. Mentrestant, l'establishment continua amb el mateix discurs: el pas del temps acabarà curant una epidèmia que fa estona va deixar de ser passatgera. ●

**Epidemia ultra. La ola reaccionaria que contagia a Europa' aplega la mirada especialitzada de tretze periodistes i acadèmiques per analitzar dotze països europeus i intentar entendre el fenomen de la ultradreta al continent.*

Creadores, sanadores i mèdiums

Una exposició al museu d'art modern i contemporani Es Baluard de Palma ens descobreix l'espiritisme emancipador de disset dones d'arreu del món, entre elles la maresmenca Josefa Tolrà

Sagar Malé | @La_Directa

L'alliberament del patriarcat no s'esdevé sols en l'espai públic. També s'ha donat en un lloc central de la microhistòria de les dones: l'espai domèstic. Pilar Bonet, comissària de l'exposició "Alma. Mèdiums i visionàries", que té lloc a Es Baluard de Palma, ho diu quan parla de les disset dones que en formen part: "Jo he partit de l'experiència vital d'aquestes dones i no de la seva adscripció al món de l'art, cosa que no és difícil, ja que les seves biografies són tràgiques. Van estar, no a la primera línia de combat de les guerres mundials, sinó a la rereguarda, a casa. Han viscut pèrdues, dolors o pobresa, i la seva activitat creativa, sense pre tensions, va ser la seva forma d'establir noves relacions amb l'entorn com a sanadores. La Josefa Tolrà, per exemple, mai va sortir de casa seva, però la gent l'anava a veure. Ella compartia aquestes habilitats que tenia com a sanadora i a la vegada se socialitzava dins de l'espai domèstic, ja que l'esfera pública també pot ser l'espai de la casa".

Els dibuixos i les pintures -fins i tot els brodats- d'aquestes dones nascudes abans de 1918, que patiren els efectes tràgics de moments convulsos de la primera meitat del segle XX, tenen

com a eix en comú la recerca de la veu interior de les autores per reparar la seva ànima. Elles també ajudaven a la sanació de la gent del seu entorn. La seva activitat creadora no cercava els circuits artístics, ja que, de fet, poques van arribar a exposar. No cercaven la retribució econòmica, ja que, sovint, regalaven les seves obres. Cercaven les seves cures i les dels altres com a mèdiums inspirades per l'espiritisme, una filosofia desenvolupada a finals del segle XIX que se surt del discurs espiritual hegemònic, jeràrquic i dogmàtic, i cercava un diàleg directe amb els esperits i amb la seva veu interior: comunicació no sensorial, inconscient, pluralitat de mons habitats...

La recerca de Bonet, que és la base d'aquesta exposició, apunta a conclusions autènticament transformadores: se centra en les formes d'emancipació de les dones dins d'espais encara poc explorats pels estudis de gènere, com el domèstic. Les activitats espirituals són vistes com a formes d'emancipació i sanació, i destapa l'existència de discursos hegemònics i heteropatriarcal, fins i tot en les avantguardes artístiques, que anul·len que hi ha altres maneres de crear.

"Aquestes dones ens donen eines per repensar el feminisme. No és que fossin feministes des de la militància, però »

» la seva experiència acaba generant una forma d'alliberar-se i una forma de creativitat amb molt de potencial emancipador. A nosaltres, dones feministes actuals, ens ha d'interessar molt, ja que ens sentim identificades amb un desengany i una necessitat. Ens podem reflectir en la labor creativa d'aquestes dones, que les reconfortava interiorment, i que intercanviaven, no com a ambició econòmica sinó com a bé comú, ja que elles no se sentien autores d'obres d'art. Hi ha una urgència des del nou cicle del feminisme de viure l'espai interior, de recuperar l'espai domèstic. És una forma d'emancipació. Perdem cada cop més la capacitat de viure l'espai domèstic com a espai alliberat i emancipador”, reflexiona Bonet.

El fet de trobar, en un entorn tan proper (Josefa Tolrà, per exemple, és de Cabrils), activitats creadores fetes per dones que no van passar per l'acadèmia i que generaven nous discursos creatius dins l'àmbit privat és per Bonet una troballa de significació política: “Això em semblava brutal i no ho trobava una troballa per a la història de l'art: ho trobava una troballa política. Donava vigor a una cosa que el patriarcat havia anul·lat, per qui el coneixement està a l'acadèmia científica i les dones estan amputades en el reconeixement dels seus valors. Això és poètic i també és polític”.

La sanació com a progrés

Entre 1941 i 1959, Josefa Tolrà (*la Pepeta*) va desenvolupar una preciosa obra personal amb dibuixos, textos i brodats creats des de la pura intuïció, sense bagatge artístic i des d'una necessitat inicial de guarir el dolor propi sense ni tan sols sortir de casa -rarament sortia del seu domicili o del seu poble. Això la va portar a desenvolupar el seu potencial com a mèdium, veure les aures de les persones i comunicar-se amb els esperits -que ella anomenava *forces fluídiques*. Influïda per l'espiritisme, dibuixava guiada pels esperits (“Un ésser de llum guia la meva mà”, escrivia), i ajudava a la sanació espiritual de les persones que la rodejaven, que cada cop la visitaven més, i fins i tot els regalava els seus dibuixos. Ella no dibuixava per ser reconeguda com a artista, sinó per guarir i ser guarida. Mai va ser una personalitat excèntrica o desequilibrada, sinó una afable dona que compartia generosament el seu poder com a mèdium al seu espai domèstic.

“Vaig saber que la Josefa era espiritista per un senyor de Barcelona que va escriure una carta al director a *La Vanguardia* quan es va fer l'exposició, i em va explicar que un parent seu, en Jordi Galvany, la va introduir a l'espiritisme i als grups que es reunien a Horta. Després, una parella que va visitar la inauguració de l'exposició va dir que eren del grup de teosofia de Mataró i que anaven a veure-la. Penso que abans d'entrar en la depressió per la mort dels seus fills, ella no devia saber res de l'espiritisme. Però a partir d'un moment va manifestar que tenia por, que no volia estar sola a casa, ja que hi veia gent. El

“Mai va ser una personalitat excèntrica o desequilibrada, sinó una afable dona que compartia generosament el seu poder”, explica la comissària Pilar Bonet

Josefa Tolrà
brodant a
la seva casa
de Cabrils
/ ASSOCIACIÓ
JOSEFA TOLRÀ

seu parent va anar a ajudar-la i li va dir que les veus que sentia devien ser els esperits de gent que havia mort i volia connectar amb ella, ja que era una persona amb una sensibilitat molt especial i entrava en la freqüència dels seus missatges, i li demanaven que fes de medidora mecànica. Això ho va fer, i va començar a dibuixar i escriure molt ràpidament la transmissió dels missatges”, explica Pilar Bonet.

“*La Pepeta* va estudiar fins als deu anys, no era analfabeta. Quan llegia coses que *la Pepeta* escrivia a les seves llibretes jo ja pensava que era espiritista: ella signa sovint com a mèdium, i fa títols on diu que els dibuixos són fets per transmissió mecànica dels esperits, parla de planetes, etc. Una senyora de Cabrils utilitza aquesta paraula per alguna cosa, és evident”, afegeix.

Pilar Bonet porta molts anys en l'art contemporani. És doctora i professora de les universitats de Barcelona i Ramon Llull, i crítica i curadora d'innombrables exposicions. Però va ser la troballa de les creacions de Josefa Tolrà a la localitat propera de Cabrils la que revolucionà els seus plantejaments artístics i de gènere, i es va centrar intensament en l'estudi d'aquesta mèdium. Fins i tot ha fundat una associació amb el seu nom i va idear l'exposició “Josefa Tolrà. Mèdium i artista”, que es va exhibir a Can Palauet de Mataró el 2014.

A més es va dedicar a la recerca de casos similars per tota Europa d'artistes mèdiums i espiritistes que no han entrat al discurs hegemònic de l'art, que és el que constitueix el contingut de l'exposició “Alma. Mèdiums i visionàries”. En un whatsapp

Dibuix 'La gran teòsofa' de Josefa Tolrà, al Museu del Prado / ASSOCIACIÓ JOSEFA TOLRÀ

intercanviat per la redacció d'aquest article m'ho deixa ben clar: "Jo treballo dones a l'ombra". Aquestes dones a l'ombra són: Julia Aguilar, Aloïse Corbaz, Käthe Fischer, Madge Gill, Mary Frances Heaton, Margarethe Held, Gertrude Honzatko-Mediz, Nina Karasek, Emma Kunz, Cecilie Marková, Hélène Reimann, Jane Ruffié, Clara Schuff, Hélène Smith, Agatha Wojciechowsky, Anna Zemánková i, és clar, Josefa Tolrà. "L'espiritisme connecta amb el cristianisme de base i amb el socialisme utòpic, i això no m'ho explicaven a la universitat. Són dones que han perdut fills i persones estimades molt properes pel període de guerres que van viure, i coincideix que en aquell moment arriba una filosofia per llibres, per la creació de grups", detalla la comissària.

"Moltes d'elles opten per la pobresa com a via de llibertat. Es dediquen a la part creativa i com aquesta ajuda als altres per mitjà de l'espiritisme. L'espiritisme es basa que el progrés es basa en la caritat, i aquesta és entesa com que tot és comú. Els dibuixos mai els venen, no són productes ni de vanitat ni d'ambició econòmica. Precisament m'interessa molt això: quin tipus de vincle generen amb aquest procés de treball que els ocupa hores i hores de la nit, acaben exhaustes, treballen molt sense necessàriament rendiment. Fan un treball constant, laboren constantment, fan néixer, renéixer, contemplen els cicles... No necessàriament amb

Se les ha vist com a fenòmens del surrealisme, l'art brut o l'expressionisme i no com a transmissores de sabers invisibles i generoses sanadores de l'esperit

passió, sinó que laboren com qui treballa el camp, en una activitat d'acompanyament constant", afegeix Bonet.

Creadores sense hegemonia

Aquestes dones, malgrat el seu anonimat i sense voluntat d'exposar ni de cobrar per les seves creacions, o fins i tot no considerant-se ni artistes, a vegades van ser *descobertes* pel món artístic. Això va passar amb *la Pepeta*, que va arribar a exposar a Barcelona. De fet, abans de l'exposició a Mataró, l'associació ACM va muntar unes jornades artístiques el 1998 on va acudir el reconegut Joan Brossa. Aquest va fer que a la comarca del Maresme es redescobris *la Pepeta* i la seva fascinant personalitat i obra, amb pensaments com "La pintura és Natura però no oblidis que tu també ets Natura". Es conserva un vídeo (consultable al web acm-art.net i inclòs a l'exposició), on el poeta ens descriu la seva experiència amb *la Pepeta*.

Va ser l'inici de la recerca de Pilar Bonet d'unes expressions creatives que superen els discursos hegemònics de l'art contemporani teledirigits per l'acadèmia, amb la qual és molt crítica: "Jo tinc una formació molt reglada dins del món de l'acadèmia de l'art, però que em va servir per saber què m'agrada i què no. No m'he integrat mai en aquesta estructura *militar* del departament d'art perquè quan agafen un tema, com que l'han d'encasellar molt, el maten: com abordar-ho, metodologies per entomar-ho, posar-ho en relació amb altres moviments. Així, aquestes dones les col·loquen ràpidament en l'expressionisme. Un exemple que no vaig incloure en la selecció és Unica Zurn, una pintora que va caure en la teranyina del patriarcat surrealista i la van anul·lar. Sempre parlaven d'ella com 'la parella de Hans Bellmer', però es pot rescatar per si sola, no cal encaixar-la dins la història del surrealisme".

Aquest mateix fet, el d'un discurs anul·lador que fagocita tot coneixement dins la cotilla de les avantguardes hegemòniques, ha passat amb *la Pepeta*, i de fet amb totes les artistes d'aquesta exposició. Se les ha vist com a fenòmens derivats del surrealisme, l'art brut o l'expressionisme i no com a transmissores de sabers invisibles i generoses sanadores de l'esperit, actuant des de la humilitat i, en molts casos, revolucionant el seu espai domèstic, ja que aquest espai no està tipificat per l'acadèmia. ●

CUINA DE BARRI
Terra d'escudella

ESMORZARS
MENÚ AL MIGDIA
CARTA DE NIT
OPCIÓ VEGETARIANA
BEGUDES DE LA TERRA
CERVESES ARTESANES
CULTURA POPULAR

C/PREMIÀ 20. BAIXOS. 08014
SANTS. PAÏSOS CATALANS
93 422 16 13 WWW.TDK.CAT

productes de la terra

El portal de venda de productes dels PPCC

www.productesdelaterra.cat

Molí de Gósol
Refugi de muntanya

www.molidegosol.com

FES-NOS CRÉIXER

SUBSCRIPCIÓ CONJUNTA

LA REPARTIDORA + **CALIU**
LLIBRERIA ASSOCIATIVA ESPAI EDITORIAL

larepartidora.org
facebook.com/larepartidora.valencia

facebook.com/Caliu-Espai-Editorial
caliueditorialblog.wordpress.com/

PER NOMÉS 65€ AL CURS

Sobre un home que es va construir un castell

Totes les paraules que se'n puguin escriure mai, seran poques i no diran suficient

El relat d'Anna Vilamú | @La_Directa

La primera pedra ningú sap ben bé d'on la va treure. Alguns diuen que la duïen al cap, que al principi li devien ballar per la nuca com un pessigolleig; d'altres que la duïen al pit, que per això a vegades deien que el cor se'ls accelerava, i alguns que la duïen al ventre, i que per aquest motiu el tenien sortit. És difícil de dir qui s'acosta a la veritat; el cas és que una vegada posada la primera pedra, la resta van anar apareixent.

-Vols que et vinguem a ajudar? La Joana diu que no li fa res. Oi, Joana?

-Sí, mama, a mi em ve de gust!

-No cal, de veritat. Aprofiteu per anar a jugar a la piscina, que fa molta calor avui.

Va agafar la pedra més pròxima i la va apilar damunt del mur que tenia al costat. Va mirar-me i, mentre em somreïa, es va eixugar amb la mà plana unes gotes de suor marronoses que li relliscaven front avall. No li vaig dir mai a la mama, però jo sabia que li agradava construir-se'l sol. Es va passar dies i nits amuntgant pedres. Cada vegada els murs es feien més alts i els veïns i veïnes semblaven contents de veure com aquell lloc anava agafant vida. Quan passaven pel costat de la construcció, sovint s'hi aturaven i parlaven una estona amb ell.

-Quan preveus tenir-la acabada?

-Què serà ben bé?

-Puc aparcar el cotxe davant, que he d'anar un moment a la farmàcia?

-Si necessites res, ja ho saps.

El temps va passar tan de pressa per tothom com passen els minuts quan fas una cervesa amb una bona amiga. Alguna vegada que vaig entrar al castell durant tots aquells anys, ell em deia que no estava llest del tot. Mai ho estava. Per dins era senzill, però sempre estava ple de trastos i sempre hi havia feina a fer. Cap al capvespre el sol el banyava d'una mena de nostàlgia que s'encomanava com la grip, i era difícil trencar el silenci que hi regnava.

Potser era això el que feia moltes vegades impossible que ell marxés ni tan sols quan era de nit. La cadira on s'asseia era de metall, amb un encoixinat de roba negra que tenia la forma del seu cos. I la taula on passava més estones tenia dues marques dels seus colzes. Encara que no ho hagués dit mai i que fes cara de preocupat quan pensava en les petites coses que li quedaven per ajustar o arreglar mentre caminava pel carrer -o quan conduïa massa ràpid un cotxe negre-, totes sabíem que s'estimava aquella construcció.

/ MANUEL CLAVERO

Un dia que ningú sap quan va ser, una de les pedres d'una de les parets va caure. Va deixar un forat al mur i es va esmicolar en mil bocins contra el terra. Quan ell ho va veure, va agafar la pala i el recollidor i, amb cura, va escombrar el terra de tot l'edifici; es volia assegurar que no quedés ni un rastre de pols marronosa. Temia que la brutícia s'amagués per sota les taules o per damunt dels armaris. Al cap de poc, però, quatre o cinc pedres d'un altre mur també van caure. Amb les mans en va agafar alguns bocins i se'ls va guardar a la butxaca pensant en què era el que podria estar fallant. No parava d'escombrar. Així, a poc a poc, d'una manera progressiva, van anar caient pedres i més pedres. Primer de les cantonades, però després fins i tot la teulada s'esmicolava a trossos. Els murs, alts com eren, van anar quedant corcats, foradats. I davant la situació, ell seguia escombrant dia i nit per intentar mantenir el terra brillant. Es va quedar encegat amb la neteja, procurant que la pols marronosa no s'escampés pels racons, cuidant els detalls, quan de sobte un dia va alçar la vista.

Les mans, mortes, van deixar caure l'escombra a terra. Tenia la mirada congelada amunt i ja ni tan sols hi havia sostre, tot era cel. Capvespre altra vegada i la llum ataronjada convertia l'escena en una mena de quadre de Van Gogh. Va abaixar la mirada i va fer una volta sobre si mateix. En algun dels forats de les parets les orenetes hi havien construït niu, i en d'altres les aranyes hi havien fet les seves teranyines.

Mai ningú podrà determinar amb exactitud el moment en què encara hi hauria sigut a temps, en què l'esfondrament encara no era irreversible -i potser tampoc cal. Però quan se'n va adonar, hi havia tantes coses per arreglar que semblava una tasca impossible. Tot i això, en cap moment va deixar entrar ningú perquè li donés un cop de mà. Tot sol va passar dies i nits senceres sense dormir, intentant trobar noves pedres per amuntegar, fins que, amb les mans plenes de llagues i els ulls humits, un matí es va rendir.

-Si vols puc venir a ajudar-te a desapilar les pedres que queden.

-No cal, Joana. Aprofita i queda amb algun amic o amiga. És cosa meva.

El va desmuntar tal com l'havia començat a alçar, amb les mans. Trosset a trosset va intentar desfer-se de cada pedra que treia. Les regalava, les traslladava a altres llocs, les venia; les pedres es dispersaven, s'expandien com ho fa l'univers, i amb cada una d'elles es desprenia també d'una part del que ell havia estat els últims anys. ●

ressenyas

Quan la subversió pren nom de dona

Àlex Romaguera | @AlexRomaguera

Les últimes vagues feministes el poder hi ha respost amb un discurs aparentment alliberador. Emparat en l'amenaça que suposa l'extrema dreta, ha exhibit la bandera d'un feminisme corporativista que redueix la solució a l'accés de les dones als principals àmbits de representació pública, obviant que la seva gènesi rau a impugnar el sistema de relacions que consagra la desigualtat i l'explotació de tots els sectors populars en benefici d'una minoria.

Davant d'aquest feminisme de les elits, que aprofundeix en l'individualisme i la reproducció dels privilegis, les vagues han realçat el denominat "feminisme per al 99%"; un corrent que ja es vaticinava amb les aturades laborals organitzades el 2016 a Polònia i que aviat va travessar l'Atlàntic per rebrotar arreu de l'Amèrica del Sud sota el crit de "Ni una menos".

En la seva extensió global, aquestes vagues han catapultat un moviment que "podria guanyar prou força per a trastornar les aliances existents i redibuixar el mapa polític". Així ho

auguren Nancy Fraser, Tithi Bhattacharya i Cinzia Arruzza, autores de les tesis que articulen aquest feminisme pel qual la batalla ha d'incardinar-se en la defensa de l'ecologisme, l'internacionalisme i la fraternitat amb tots els sectors damnificats per la cobdícia i la pobresa.

Les autores de *Feminisme per al 99%* (Tigre de Paper) desgranen en onze capítols el corpus d'aquest nou feminisme que, entre altres coses, aspira a revertir l'explotació i la violència tot enfrontant-se a l'opressió racial i de gènere que avui es consagra amb l'enèsim cicle colonial al conjunt del planeta. A propòsit d'això, Fraser, Bhattacharya i Arruzza consideren que la lluita feminista "pot eixamplar el cercle de solidaritat entre les persones oprimides i fer més agut l'antagonisme entre qui ens oprimeix". Un horitzó que ha deixat de ser utòpic, perquè, segons diuen, les vagues albiren que "l'hegemonia del feminisme liberal ha començat a ensorrar-se, i una nova onada de radicalisme feminista ha sorgit de la runa". Se'n diu feminisme per al 99%. ●

LLIBRE
Feminisme per al 99%

Nancy Fraser, Tithi Bhattacharya i Cinzia Arruzza
Tigre de Paper, 2019
112 pàgines

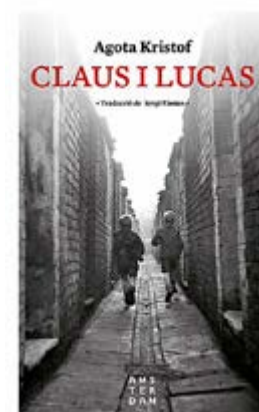
Les cares de la moneda

Marc Rovira Justribó | @RoviraJustribo

Agota Kristof, hongaresa que va viure en pell pròpia algunes de les vicissituds més crues del segle XX, com l'exili a Suïssa i la pèrdua de la identitat, narra en aquesta trilogia, amb un llenguatge directe i sense floritures -va adoptar el francès com a llengua literària, sense ser la seva-, l'experiència de dos bessons que viuen travessats per l'experiència de la guerra i les seves conseqüències.

La primera obra, *El gran quadern*, és una compilació de narracions breus que escriuen conjuntament sobre el que viuen, des del

punt de partida que tot ha de ser "veritat", en què expliquen com aprenen a sobreviure a la cruel situació, amb la pèrdua prematura de la innocència que comporta. En les dues altres, hi ha la seva vida per separat, una a l'exili, l'altra dins del règim totalitari que ha imposat el bàndol guanyador. Tant els bessons com els fets es desdibuixen, es confonen i deixen al descobert el gran artífici literari de la trilogia, un assaig sobre dues vides possibles dins de la tragèdia, dues cares de la mateixa moneda, *Claus i Lucas*. ●

LLIBRE
Claus i Lucas
Agota Kristof
Traducció: Sergi Pàmies
Ara Llibres
424 pàgines

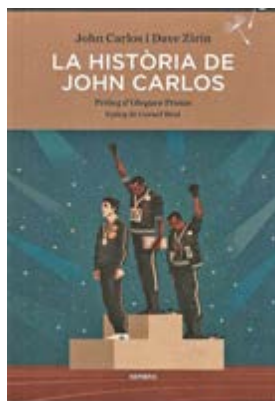
De Harlem al podi de Mèxic 68

Ferran Domènech | @ferranmanlleu

"Aquella cursa va ser fraternitat en moviment", afirma John Carlos en referència a la carrera que el va portar al tercer esglaó del podi de Mèxic 68. Tant ell com Tommie Smith no anaven a les olimpíades a guanyar, sinó a portar la seva reivindicació fins al final, i per això calia estar al podi.

La història de John Carlos ens presenta un noia orquestrat que s'obsessiona amb participar en les olimpíades com a nedador. Amb dotze anys, el racisme intrínsec de la societat estatunidenca li dona un cop de puny a la cara: no

pot entrenar als clubs privats d'alt rendiment, són per a blancs. A partir d'aquí, creix la seva consciència sobre la discriminació que pateix la població negra. Probablement es tracta d'un dels atletes amb un dels entrenaments més singulars de la història: robar trens per repartir als pobres de matinada i seguir Malcolm X durant el dia. Així i tot, quan explica que el van acusar de comunista, Carlos afirma: "Jo ni tan sols sabia què volia dir ser comunista". Una història fascinant narrada de la boca del mateix protagonista. ●

LLIBRE
La història de John Carlos

Sembra Llibres
John Carlos i Dave Zirin
Pròleg d'Oleguer Presas
176 pàgines

Moisés Borges,
activista contra
les hidroelèctriques
al Brasil

Amb l'arribada de Jair Bolsonaro a la presidència, el Brasil ha experimentat un greu retrocés en drets i llibertats. La primera potència mundial en reserva d'aigua i la cinquena en petroli veu com els seus recursos passen a mans del capital internacional i de l'oligarquia local, que sota el dictat dels Estats Units s'enriqueix a costa de l'empobriment de les classes populars. Entre la gent damnificada hi ha la pagesia, petites i mitjanes productores, comunitats afrodescendents i tothom qui viu entorn dels rius, víctimes de desplaçaments forçats i d'una creixent repressió que cada setmana s'endú la vida d'activistes i líders socials. Moisés Borges, portaveu del Moviment d'Afectats i Afectades per les Rescloses Hidroelèctriques, clama davant la impunitat amb què l'Estat autoritza les companyies a espoliar el territori. Vinculat a Via Campesina, aquest fill de camperols recorre el món denunciant la involució democràtica al Brasil, on, malgrat les adversitats, encara hi ha esperança.

“Washington té carta blanca per saquejar el Brasil”

Àlex Romaguera | @AlexRomaguera

Quan prens consciència dels perjudicis que causen les companyies extractores al Brasil?

Mentre feia Biologia a la universitat. Allà vaig descobrir que la meua família estava afectada per l'activitat d'una hidroelèctrica al municipi. He estudiat diferents casos, com el registrat a la regió de Brumadinho el 25 de gener passat, on una esllavissada de llot i fang provocada per l'empresa minera Vale va sepultar centenars de persones.

Quines altres afectacions destacades?

Posaria l'accent en què s'utilitza la natura com a font per lucrar-se, no com a bé de primera necessitat. A partir d'aquí comencen la resta de violacions, entre les quals la contaminació del sòl, problemes de salut i altres greus perjudicis. Només al Brasil un milió i mig de persones han estat desplaçades per culpa de les hidroelèctriques.

No s'habiliten els protocols perquè respectin els drets de les comunitats?

Tenen excepcions i beneficis fiscals, cosa que el poder defensa dient-nos que hem d'escollir entre treball o drets, quan les dues coses són indistingibles. El mateix Bolsonaro utilitza aquest xantatge per condicionar la població o l'amenaça que, si endureix la llei, l'Organització Mundial del Comerç imposarà sancions inassumibles per a les arquies de l'Estat.

Estem parlant d'un problema estructural?

Són 500 anys d'explotació: primer amb els europeus, després amb els Estats Units els anys 60 i de nou amb els nord-americans traient Dilma Rousseff del govern. No van acceptar que impulsés l'aliança dels BRICS -acrònim de Brasil, Rússia, Índia, Xina i Sud-àfrica- ni tampoc que organitzés una xarxa d'interconnexió i fibra òptica amb Portugal, evitant així que la CIA monitoritzés la seguretat dels brasilers. A través de Bolsonaro, Washington i les multinacionals tenen carta blanca per saquejar el Brasil.

La situació s'escapa de la lògica interna?

Tenim dades que confirmen la ingerència dels Estats Units. Sergio Muro, responsable de la campanya mediàtica contra Lula da Silva, ha rebut ordres de la CIA perquè el Brasil actuï segons aquesta estratègia basada en el lucre i l'espoli.

La corrupció, que també ha esquitxat l'esquerra, pot haver contribuït a aquesta involució?

El major equívoc de l'esquerra ha sigut parasitar la força social que, des del carrer, impulsava canvis importants. I el segon ha estat no enfortir la col·lició amb altres partits progressistes, permetent que la dreta es rearmés i articulés una campanya de mentides gràcies a la qual Rousseff va patir l'*impeachment* i Lula da Silva va ser empresonat sota falses acusacions.

Exigiu introduir un article vinculat al Tractat perquè les hidroelèctriques paguin pel dany que causen a les comunitats. En què consisteix?

Volem que els responsables del vessament d'arsènic, mercuri i altres productes siguin encausats, ja que aquestes pràctiques provoquen greus malalties i que un milió de

persones no tinguin avui aigua potable. Hem de forçar aquest canvi en la normativa, ja que apel·lar a la jurisprudència internacional serveix de ben poc. Sense un article que en controli l'activitat, les empreses continuaran allargant els processos judicials i s'estalviaran indemnitzar les víctimes.

Veus factible revertir l'actual situació?

És complicat, ja que el cicle d'atacs impedeix als sectors vulnerables accedir a la salut, l'educació i els serveis bàsics. Malgrat això, ha sorgit el Front Brasil Popular, on a més de Via Campesina i l'MST s'han sumat estudiants, pensionistes i altres col·lectius que rebutgen la privatització i el saqueig de les terres. Cal acumular forces perquè, un dia, el Brasil canviï de dalt a baix. ●